БУТУН ДУН'Ё ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 117
23 ИЮЛЬ
ЖУМА
1954 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

БУГУНГИ СОНДА:

Совет Иттифоқида (1-нчи бет).

ПАРТИЯ ТУРМУШИ. **Қ. Тўрабеков.** — Қамқувват колхозларга амалий ёрдамни янада кучайтирайлик (2-нчи бет).

ТАНҚИД ВА БИБЛИОГРАФИЯ. **Ю. Абдувалиев.** — «Обой» романининг таржимаси ҳақида (2-нчи бет).

Барча имкониятлардан фойдаланиб ғўзанинг мўл ҳосилли бўлиб етилишига эришайлик! С. Маҳкамов, Ш. Кузанбоев. — Илғорлар даласида ғўзанинг ривожи паст (3-нчи бет).

Ташқи ишлар министрлари Жанва кенгашининг 1954 йил 21 июльдаги охирги мажлисида В. М. Молотовнинг баёноти (3-нчи бет).

Хитой Халқ Республикаси Давлат ма'мурий кенгашининг бош министри ва ташқи ишлар министри Чжоу Энь-лайнинг Жанва кенгашида 1954 йил 21 июльда қилган баёноти. (3-нчи бет).

Ташқи ишлар министрларининг Жанва кенгаши ўз ишини тамомлади (3 ва 4-нчи бетлар).

Ҳинди-Хитойда уруш ҳаракатларини тўхтатиш ҳақида битимлар имзоланганига доир (4-нчи бет).

ПБИП Марказий комитети ва Польша Халқ Республикаси министрлар советининг КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советига табрик телеграммаси (4-нчи бет).

Варшавада халқ Польшасининг 10 йиллигига бағишланган тантанали мажлис (4-нчи бет).

ТИНЧЛИК КУЧЛАРИНИНГ КАТТА ҒАЛАБАСИ

Ташқи ишлар министрлари Жанва кенгаши қатнашчиларининг ҳаракати натижасида бу кенгашдан кузатилган асосий мақсадга эришилганлиги, я'ни **Ҳинди-Хитойда тинчликни тиклаш вазифаси муваффақиятли суратда ҳал этилганлиги** тўғрисидаги хушхабар кеча бутун дун'ёга эшитилди. В. М. Молотов охирги мажлисда қилган баёнотида айтганидек, «Ҳинди-Хитой халқларининг миллий ҳуқуқларини танишга асосланган ва Франциянинг манфаатларини ҳисобга оладиган битимлар қабул қилинди. Бу битимларни тинчлик кучларининг жиддий ғалабаси деб, халқаро муносабатлардаги кескинликни юмшатиш йўлидаги катта қадам деб қарамаслик мумкин эмас».

Вьетнам, Лаос ва Камбоджадаги уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисида Жанвада имзоланган битимлар саккиз йил давом этган қонли урушга хотима беради ва Ҳинди-Хитой халқларининг миллий-озодлик кураши катта муваффақиятга эришганлигини кўрсатади, бу халқларнинг тинч вазият шароитида иқтисодий ва маданий тараққиётлари учун имконият очиб беради ва улар блан Франция ўртасида дўстона ҳамкорликни кучайтириш учун асос вужудга келтиради.

Вьетнамда тинчликни тиклаш тўғрисидаги битим алоҳида аҳамиятга эгадир. Бу мамлакатда саккиз йил давом этган урушнинг оқибати Лениннинг доно сўзлари тамомила тўғри эканлигини янада кучли суратда исбот этди. Ленин ишчи ва деҳқонларнинг кўпчилиги ўз ҳокимиятини — меҳнаткашлар ҳокимиятини қаттиқ туриб ҳимоя қилаётганликларини ва шундай бир ишни, я'ни ғалаба қозонган тақдирда ўзларига ва болаларига маданиятнинг барча нозу-не'матларидан, инсоният меҳнати яратган ҳамма нарсалардан фойдаланиш имкониятини та'минлайдиган ишни қаттиқ туриб ҳимоя қилаётганликларини билган, ҳис этган ва кўрган халқни ҳечқачон енгаолмайдилар, деган эди.

Вьетнам халқи япон босқинчиларга қарши жангларда ўз озодлиги ва мустақиллигини курашиб қўлга киритиб, ўзининг демократик республикасини вужудга келтирди ва 1946 йилда Франция ҳукуматининг бу мамлакатда мустамлака режимини тиклаш йўлидаги уринишларига қарши қалқон бўлиб отланди. Американинг ҳарбий техникаси блан қуролланган француз экспедицион корпусининг ҳамма атакалари нима учун курашаётганлигини билган Вьетнам халқининг қаршилигини енгаолмади. Лаос ва Камбоджа халқлари Вьетнам халқлари блан бир ёқадан бош чиқариб, ўз озодлиги ва мустақиллиги учун курашдилар.

Тузилган битимга кўра, Франция ўз қўшинларини Ҳинди-Хитойдаги уч давлатнинг ҳаммасидан олиб чиқиб кетишга тайёр эканлигини, Камбоджа, Лаос ва Вьетнамда тинчликни тиклаш ҳамда мустаҳкамлаш блан боғлиқ бўлган барча проблемаларни ҳал этиш вақтида ана шу уч давлатнинг мустақиллиги ва суверенитетига, бирлиги ва территориал бутунлигига риоя қилишга асосланажагини билдирди. Бу эса, Ҳинди-Хитой халқларининг миллий-озодлик курашида ғалаба қозонганликларини яққол исбот этади. Жанва кенгаши қатнашчиларидан ҳарбири Камбоджа, Лаос ва Вьетнам блан бўладиган муносабатларида мазкур давлатларнинг суверенитети, мустақиллиги, бирлиги ва территориал бутунлигини ҳурмат қилиш ҳамда уларнинг ички ишларига ҳарқандай йўл блан аралашмаслик мажбуриятини олади.

1956 йил июль ойи мобайнида Вьетнамда умумий эркин сайлов ўтказиш, ана шу сайлов асосида миллий бирликни тинчлик шароитида ва бутун Вьетнам халқининг миллий манфаатларига мувофиқ суратда амалга ошириш тўғрисида Жанвада тузилган битим катта аҳамиятга эгадир. Вьетнамнинг шимолий ва жанубий қисмлари ўртасидаги муваққат демаркация чизиғи шу блан тугатилади.

Вьетнамда умумий сайловнинг муайян вақти белгиланганлиги сиёсий жиҳатдан жуда катта аҳамиятга эгадир. Бу қарор СССР, Хитой Халқ Республикаси ва Вьетнам Демократик Республикаси вакилларининг узоқ вақт мобайнида олиб борган қаттиқ кураши натижасида қабул қилинди. Вьетнамни тамомила парчалаб юборишга интилган америка агрессив доиралари мағлубиятга учрадилар.

Лаос ва Камбоджада ҳам умумий эркин сайлов ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилинди. Ана шу мамлакатларнинг ҳозирги ҳукуматлари барча гражданларга, жумладан, уларнинг асосий эркинликларга риоя қилинган ҳолда яширин овоз бериш йўли блан 1955 йил мобайнида ўтказиладиган умумий сайловларда қатнашиб, миллий бирликда ўз ўрнини олишларига имкон берадиган тадбирларни кўриш мажбуриятини олдилар.

Битимларда Ҳинди-Хитой мамлакатларининг территорияларидан агрессив мақсадларда фойдаланишга йўл қўймаслик учун зарур чоралар кўзда тутилган. Вьетнамда уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битим четэл қўшинларини ва четэл ҳарбий хизматчиларини, шунингдек ҳарқандай яроғ-аслаҳа ва ўқдориларни Вьетнамга келтиришни тақиқлашни кўзда тутади. Бу битим кучга кирган пайтдан бошлаб, Вьетнамнинг бутун территориясида янги ҳарбий базалар тузиш тақиқланади. Ҳар икки томон ўзларига ажратиб берилган зоналарнинг ҳарқандай ҳарбий иттифоққа киритилмаслигини ва бу зоналардан уруш ҳаракатларини яна бошлаш учун фойдаланмасликни ёки уларнинг агрессив сиёсатга хизмат қилдирилмаслигини кузатиб туриш мажбуриятини олди.

Шу блан бир вақтда Лаос ва Камбоджа ҳукуматлари ўз баёнотларини э'лон қилдилар. Бу баёнотларга кўра, улар бошқа давлатлар блан тузиладиган битимда БМТ Уставининг принципларига тўғри келмайдиган ёки уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битимларнинг принципларига тўғри келмайдиган ҳарбий иттифоқда қатнашиш мажбурияти ёки Камбоджа ёхуд Лаос территориясида чет давлатларнинг ҳарбий кучлари учун базалар вужудга келтириш мажбурияти кўрсатилган ҳарқандай битимларга қўшилмайдилар.

Шу муносабат блан Чжоу Энь-лай 21 июльдаги баёнотида қуйидагиларни та'кидлади: «Биз, Ҳинди-Хитойдаги уч давлат уруш ҳаракатлари тўхтатилгандан кейин қандай бўлса ҳам ҳарбий иттифоқларда қатнашмайдилар ва уларнинг территориясида ҳечбир ажнабий давлатнинг ҳарбий базалари қурилишига йўл қўйилмайди, деган баёнотни ма'лумот учун қабул қиламиз».

Бу мажбуриятлар Вьетнам, Лаос ва Камбоджанинг жанубий қисмини агрессив аҳдга қўшиш ва уларнинг территорияларида демократик лагерьдаги мамлакатларга қарши ҳарбий базалар вужудга келтиришни мўлжаллаган Америка агрессив доираларнинг планларига зарба беради.

Ҳинди-Хитойда тинчликни тиклаш шартларига риоя қилиниши устидан контроль уюштириш ҳақида тузилган битимнинг ҳам муҳим эканлигини та'кидлаб ўтиш керак. Уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битимларни бажариш учун жавобгарлик томонлар зиммасига юкланади. Ҳиндистон, Польша Халқ Республикаси ва Канада вакилларидан иборат халқаро комиссия ана шу битимларнинг бажарилишини кузатиб ва контроль қилиб туради. Шундай қилиб, америка дипломатиясининг Ҳинди-Хитойда тинчликни тиклаш шартларига риоя қилиниши устидан контрольни амалга оширишда демократик лагерьдаги мамлакат вакилини қатнаштиришга халақит бериш йўлидаги уринишлари мағлубиятга учради.

Кеча Жанвада имзоланган битимлар Осиё халқлари учун жуда катта аҳамиятга эгадир. Осиёда урушнинг яна бир ўчоғи тугатилди. Шу блан бирга, бу битимлар тинчликни мустаҳкамлаш ва халқаро ҳамкорликни ривожлантириш йўлида олға қараб янги, катта қадам қўйилганлигини кўрсатади. Ана шу битимларнинг тузилиши бутун тинчликсевар лагерьнинг ғалабасидир. Бу битимлар тотув бўлиб яшашни истаётган бутун инсониятнинг орзу-тилакларига жавоб беради. Шу сабабдан, бутун дун'ё халқлари ҳозирги кунда Жанвада эришилган муваффақиятни чин кўнгилларидан табрикламоқдалар.

Ҳинди-Хитой ва Франция халқлари ана шу муваффақият тўғрисидаги хабарни айниқса зўр шодлик блан кутиб олдилар. Бу халқларнинг тинчликка бўлган иродаси музокараларнинг боришига жуда катта та'сир кўрсатди. Шу муносабат блан Вьетнам Демократик Республикаси ва Франция делегацияларининг кенгашда рўй берган қийинчиликларни бартараф қилишга қўшган ҳиссаларини эсга олмаслик мумкин эмас. Музокаралар бир-бирларининг фикрини яхшироқ англаш имконини берганлиги ва манфаатдор ҳар икки томон яхши ниятда ҳаракат қилганлиги жуда муҳим аҳамиятга эга бўлди. Эндиликда ҳар икки томон учун фахрли шартлар асосида тинчликнинг тикланиши уларнинг мамлакатлари ўртасида янги, чинакам дўстона муносабатлар ўрнатиш учун асосни вужудга келтиради.

Ҳинди-Хитойда тинчликнинг тикланиши бутун дун'ёда халқаро муносабатларни нормал йўлга қўйиш учун курашни кучайтиришда янги давр бошланганлигини ҳам кўрсатади. Тинчликсевар халқларнинг бу ғалабаси тинчликсевар лагерьнинг иккинчи жаҳон урушидан кейин тинчликни мустаҳкамлаш йўлида илгари қилган ишлари блан маҳкам ва чамбарчас боғлиқдир.

Кореяда урушнинг тўхтатилганлиги халқаро миқ'ёсдаги ғоят кескин проблемаларни музокара олиб бориш йўли блан ҳал этишнинг самарали негизи бўлди. СССР, Хитой Халқ Республикаси ва Корея Халқ-Демократик Республикасининг зўр бериб қилган ишлари натижасида кореяда урушнинг тўхтатилишига эришилди. Бу масала юзасидан битим тузилиши ҳал этилмаган бошқа проблемаларни ҳал этиш мақсадида буюк давлатлар вакилларининг кенгашини чақириш учун йўл очиб берди. СССР, АҚШ, Англия ва Франциянинг Берлин кенгаши халқаро миқ'ёсдаги бирқанча масалаларни аниқлашга ёрдам берди ва Жанвада янги халқаро кенгаш чақириш учун йўл очди. Бу кенгашда урушдан кейинги йилларда барча буюк давлатлар — Франция, Буюк Британия, Америка Қўшма Штатлари, Хитой Халқ Республикаси ва Совет Иттифоқининг вакиллари биринчи марта қатнашдилар.

Эндиликда Ҳинди-Хитой масаласи юзасидан битим тузилиши халқаро миқ'ёсда ҳали ҳал этилмаган бошқа проблемаларни ҳам ҳал этиш йўлини очиб беради. Масалан, Корея масаласини тинч йўл блан ҳал этиш ҳали ҳам тугалланмаганлиги ма'лум, чунки Корея Халқ-Демократик Республикасига қарши агрессияда қатнашган мамлакатларнинг вакиллари Жанвада бунга халақит бердилар, ва, биринчи галда, АҚШ делегацияси бунга халақит берди. Аммо, жамоатчилик Корея масаласининг ҳал этилмай қолишига тоқат қилаолмайди ва манфаатдор давлатларнинг тўхтаб қолган музокараларни тиклаш мақсадида тегишли йўлларни қидириб топишни давом эттиришларини талаб қилмоқда. Айниқса ҳозирги пайтда, Ҳинди-Хитойда тинчликнинг тикланиши энг кескин жанжалли масалалар юзасидан бир қарорга келиш мумкин эканлигини ёрқин намойиш қилиб кўрсатган бир пайтда, кенг жамоатчилик доираларининг зўр бериб қилаётган ана шу талабларини менсимаслик мумкин эмас.

Осиё ва Европадаги бошқа энг муҳим халқаро проблемалар ҳам ҳал этилиши керак. Бутун дун'ёдаги кенг жамоатчилик доиралари америка дипломатияси томонидан ўтказилаётган маш'ум «совуқ муносабатлар уруши»нинг тўхтатилишини ва барча халқлар ўртасида нормал муносабатларнинг тикланишини қаттиқ талаб этмоқдалар. АҚШдаги ҳукмрон доираларнинг бошқа ҳамма мамлакатларга ўз хоҳишларини мажбуран қабул қилдириш йўлидаги уринишлари барбод бўлганлиги ҳозир ҳаммага аёндир. Америка Қўшма Штатлари барбод бўлган сиёсатни, я'ни зўравонлик қилиш сиёсатини сурбетларча амалга оширишга уринаберса, тамомила бошиберк кўчага кириб қолиши ва яккаланиб қолиши мумкин эканлиги ҳаммага равшандир.

Иккинчи томондан, Жанва кенгашида эришилган муваффақият катта ва кичик барча халқларнинг эркинлиги ҳамда мустақиллигини ҳурмат қилиш асосида тинчликни ва халқаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш учун изчиллик блан кураш олиб бораётган демократик лагерьдаги мамлакатларнинг обрўсини янада оширишга ёрдам беради. Ҳозирги вақтда СССРнинг бутун дун'ёдаги обрўси ҳарқачонгидан кўра юксакдир. Халқлар СССРни тинчликнинг байроқдори деб биладилар. Ҳал этиш пайти келиб қолган халқаро проблемаларни ҳал этишда Хитой Халқ Республикасининг қатнашаётганлиги жуда катта ижобий аҳамиятга эга эканлиги ҳозир ҳарқачонгидан кўра аён бўлиб қолди.

Ба'зи давлатларнинг агрессив доиралари халқаро проблемаларни ҳал этишда Хитойнинг қатнашуви йўлида ҳали ҳам сун'ий ғовлар вужудга келтиришга уринмоқдалар. Жанва кенгашининг бориши ана шундай сун'ий ғовлар турмушнинг ўзи томонидан супурилиб ташланаётганлигини кўрсатди. Эндиликда америка дипломатиясининг хитой халқининг халқаро майдонга чиқишига ва буюк давлатлар қаторида ўзига муносиб ўринни олишига тўсқинлик қилиш йўлидаги уринишлари барбод бўлганлиги ҳаммага аёндир.

Халқлар Хитойнинг БМТда ўзининг қонуний ўрнини олишини талаб этмоқдалар ва АҚШ томонидан оккупация қилинган Тайвань оролида жойлашиб олган Чан Кай-ши тўдаси блан моддий манфаатлар асосида боғланган ўжар америка сиёсатдонларининг ба'зилари ҳарқанча халақит беришга уриниб кўрсалар ҳам, Хитой БМТда ўзининг қонуний ўрнини эгаллайди. Акс ҳолда, БМТ Устав томонидан ўз зиммасига юкланган вазифаларни бажараолмас эди.

Демак, Жанва кенгаши манфаатдор давлатлар ўртасида музокара олиб бориш йўли муайян шарт-шароитда халқларнинг манфаатларига, умумий тинчликни мустаҳкамлаш манфаатларига муносиб бўлган натижаларни бераолажагини кўрсатди. Аммо, ҳозирги халқаро аҳволнинг ҳали ҳал этилмаган жанжалли масалаларини ҳал этиш йўлида турган қийинчиликлар бартараф қилинди, деб ўйлаш нотўғри бўлар эди. Жанвада мағлубиятга учраган тинчлик душманлари қабул қилинган қарорларнинг халқаро вазиятга та'сирини камайтириш учун зўр бериб уринмоқдалар. Масалан, Америка дипломатиясининг Шарқи-Жанубий Осиёда агрессив блок тузишга қаратилган ва ҳозирда ҳам давом эттирилаётган уринишларини э'тиборсиз қолдириш мумкин эмас.

Бундай шароитда тинчликнинг барча дўстлари ғоят ҳуш'ёр бўлишлари, уруш оловини ёқучиларнинг кирдикорларини кузатиб туришлари ва тинчликни ҳамда халқаро хавфсизликни мустаҳкамлашга қаратилган қудратли ирodaларини уруш оловини ёқучиларнинг кирдикорларига қарама-қарши қўйишлари керак.

Совет кишилари бугун тинчликсевар бутун инсоният блан бирга ликда Жанва кенгашининг муҳим натижаларидан қаноат ҳосил қилганликларини билдирмоқдалар. Улар бу натижаларда Совет Иттифоқи, Хитой Халқ Республикаси ва демократик лагерь томонидан изчиллик блан амалга оширилаётган ташқи тинчлик сиёсатининг ғалабасини кўриб, бу натижаларни табрикламоқдалар. Совет кишилари қаттиқ курашда ўз миллий мустақиллигига эришган эрксевар Ҳинди-Хитой халқларига ўз саломларини йўллайдилар. Совет кишилари Ҳинди-Хитой ва Франция халқларининг америка империалистларининг кирдикорларига хилоф суратда ўрнатилган тинчлик муносабатларини ривожлантиришлари ва мустаҳкамлашларини истайдилар.

(«ПРАВДА»нинг 22 июльдаги бош мақоласи).

ССРР Ҳарбий-Денгиз Флоти куни олдидан

Ўзбекистон пойтахтида СССР Ҳарбий-Денгиз Флоти кунига актив тайёргарлик кўрилмоқда. Шаҳар корхоналари ва муассасаларидаги партия ташкилотларининг уч юздан кўпроқ пропагандист ва агитаторлари Ҳарбий-Денгиз Флоти куни тўғрисида шаҳар партия комитети томонидан ўтказилган инструктив лекцияни тингладилар. Сталин номидаги тўқимачилик комбинатида, Ворошилов номидаги «Ташсельмаш» заводида, Каганович номидаги паровоз-вагонремонт, «Металлопосуда» заводларида, 4-нчи нон заводида ва Тошкентдаги бошқа корхоналарда Армияга, авиацияга ва флотга ёрдам берувчи кўнгилли жамият бошланғич ташкилотлари флотимизнинг шонли тарихи тўғрисида, ҳарбий денгизчиларнинг Улуғ Ватан уруши йилларидаги қаҳрамонона зафарлари тўғрисида докладлар ва суҳбатлар ўтказмоқдалар.

Тошкентда денгиз модельчиларининг биринчи республика мусобақаси бўлиб ўтди. Мусобақада Ўзбекистон пойтахти, Наманган, Андижон ва Фарғона областьларининг спортчилари қатнашдилар. Мусобақаларда ҳарбий кораблларнинг, транспорт ва спорт кемаларининг моделлари кўрсатилди.

Тошкентдаги маданият ва истироҳат паркларида, ёш техникларнинг республика станциясида, ёш денгизчилар клубида, шунингдек шаҳарнинг саноат корхоналарида Ҳарбий-Денгиз Флоти кунига бағишланган виставкалар ташкил этилди. (ЎзТАГ).

Совет Иттифоқида

СССР ХАЛҚЛАРИНИНГ ҚАРДОШЛИК ОИЛАСИДА

Совет Эстониясининг 14 йиллиги

ТАЛЛИН, 21 июль. (ТАСС). Бугун Эстония ССР меҳнаткашлари республикада совет ҳокимияти тикланганлигига 14 йил тўлишини кенг нишонламоқдалар.

Корхона ва қурилиш ташкилотларининг коллективлари байрам шарафига эришган ютуқлари тўғрисида рапорт бермоқдалар. Сланец ҳавзасидаги «Кукрусе», 6-нчи, 4-нчи ва 2-нчи шахталарнинг кончилари етти ойлик топшириқни муддатидан илгари бажариб, йил бошидан бери плandan ташқари кўп минглаб тонна ёқилғи бердилар. Кеча Хийумаа оролининг балиқчилари йиллик топшириқни бажариб бўлдилар. Кохтла-Ярве шаҳрининг қурувчилари янги уй-жойларни ишга тушириш юзасидан белгиланган топшириқни ошириб бажардилар.

Кечқурун Таллинда, «Эстония» концерт залида меҳнаткашлар депутатлари Таллин шаҳар Совети ва шаҳар партия комитетининг республика партия, совет ва жамоат ташкилотлари ҳамда Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флоти вакиллари блан биргаликдаги тантанали мажлиси бўлиб ўтди.

Эстония ССРнинг XIV йиллиги тўғрисида Эстония ССР Министрлар Советининг раиси ўртоқ Мюрисеп доклад қилди.

* * *

ТАЛЛИН, 21 июль. (ТАСС). Республикада совет ҳокимияти э'лон қилинганига 14 йил тўлишини нишонлаётган Эстония шаҳарлари ва қишлоқлари байрам тусида безатилган. Эстония ССРнинг завод ва фабрикаларида, колхозларида ва балиқчи посёлкаларида, шахталарида ва илмий муассасаларида байрамга бағишланган тантанали йиғилишлар бўлиб ўтмоқда.

Эстония ССР Олий Совети Президиуми Раисининг Ўринбосари ўртоқ Пусэп ТАСС мухбири блан суҳбатда қуйидагиларни айтди:

— Совет ҳокимияти йилларида Эстония ривожланган социалистик саноат ва қишлоқ хўжалигига эга бўлган республикага айланди. Саноат моллари ишлаб чиқариш ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш йилдан-йилга кўпаймоқда.

1954 йилнинг бошида республиканинг саноат ишлабчиқариши ҳажми 1940 йилдаги даражадан беш баравар ортиқ бўлди. Эстония саноати ҳозирги вақтда маҳсулотнинг янги турларини — электромоторлар, нефть ускуналари, ўлчаш асбоблари, станоклар, рояльлар ва бошқа кўп хил маҳсулотлар ишлаб чиқармоқда. Эстония, газламалари, трикотаж буюмлари, мебели, хрустали республикадан ташқарида ҳам жуда машҳурдир. Озиқ-овқат саноати кенгайди. Урушдан кейинги йилларда бирқанча нон заводлари, холодильниклар, консерва заводлари қурилди. Озиқ-овқат моллари ишлаб чиқариш 1953 йилнинг охирига келиб, 1950 йилдагига нисбатан 50 процентдан зиёдроқ кўпайди.

Қишлоқ хўжалигида анча муваффақиятларга эришилди. Колхозчи деҳқонларга ёрдам кўрсатиш учун давлат томонидан қувватли қишлоқ хўжалик машиналари ва қуроллари блан та'минланган 69 МТС ташкил этилди.

Эстон халқининг маданияти ривожланмоқда. Умумий ма'лумот мактабларида ўқувчилар сони урушдан илгаригига нисбатан анча кўпайди, бирқанча янги техникум очилди, Тарту давлат университети ва Таллин политехника институти кенгайтирилди, қишлоқ хўжалик академияси, рассомлик ва педагогика институтлари очилди. Совет ҳокимияти даврида илмий-текшириш институтлари, лабораториялар ва тажриба станцияларининг кенг тармоқларига эга бўлган Эстония ССР Фанлар академияси тузилди. Медицина ва болалар муассасаларининг шохобчалари кенгайтирилмоқда. Совет ҳокимияти йилларида Эстонияда спорт блан кенг меҳнаткашлар оммаси шуғулланадиган бўлиб қолди. Адабиёт ва сан'ат муваффақиятли равишда тараққий этмоқда.

Қадимги ме'морчилик ёдгорликлари

АШХАБОД, 20 июль. (ТАСС). Туркманистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Архитектура ишлари бошқармасининг экспедицияси республика территориясидаги қадимги ме'морчилик ёдгорликларини текшириб бўлди. Экспедиция Чоржўй ва Красноводск областьлари районларида бўлди.

Керки районида қадимги ме'морчиликнинг ажойиб асари текширилди. Бу — Аламбердарнинг тепаси гумбазли тўрт бурчакли соғанасидир. Соғана сариқ рангли пишиқ ғиштдан қурилган. Унинг орасига терракота қўйиб, ғиштни фигура блан териб ишланган орнаменти жуда қизиқарлидир.

Қорақум каналининг бош иншооти зонасида жойлашган Остонабоб ёдгарлиги XII—XVI аср ме'морларининг катта маҳоратидан далолат беради. Бу ёдгорликнинг усти гумбаз блан ёпилган бўлиб, тўртта соғанадан иборат диний иншоотлар комплексини ташкил этади.

Каспий бўйи районлари қадимги ёдгорликларга бойдир. Қизил Атрекка яқин ердаги Мадав деган жойда Машҳад ва Мисриан номи блан машҳур бўлган иккита катта архитектура иншоотлари комплекси жойлашган. Қабристондан иборат бўлган Машҳаднинг марказий қисмида хом ғиштдан қурилган ва ташқи томони пишиқ ғишт блан қопланган иншоот қад кўтариб турибди. Бу ёдгорлик IX—X асрда қурилган.

Мактаб ўқувчилари учун ўқув фильмлари

Фильмлар мактабдаги қимматли ўқув қуролларидан биридир. Ҳозирги вақтда РСФСР халқ маорифи маҳаллий бўлимларининг фильмотекаларида ҳархил билим соҳалари бўйича 350 номли кинокартиналар бор.

Киностудиялар янги ўқув йилида мактаблар учун 25 та фильм чиқарадилар. Бир қисми тайёр бўлган бу картиналар орасида адабиёт бўйича ўқув программасига киритилган фильмлар айниқса қизиқарлидир. Юқори синф ўқувчилари учун «Гоголь—Николай Россиясини фош қилувчи» деган фильм чиқарилди. «Максим Горький» ва «Владимир Маяковский» номли кинокартиналар яратилмоқда. Биринчи фильмда улуғ пролетар ёзувчисининг ҳаёт йўли ва ижоди адабиёт дарслигига мувофиқ равишда даврлар бўйича тасвирлаб берилади. Фильмда Горькийнинг ўзи ҳаёт чоғида суратга олинган қимматли ҳужжатли кинокадрлардан фойдаланилган. Ўқувчилар «Владимир Маяковский» картинасида совет даврининг энг талантли шоири қўл'ёзмалар устида қандай ишлаганини кўрадилар, унинг асарларини энг яхши сўз усталари ижросида эшитадилар.

Ўқув фильмлари шундай тузилганки, уларда физика, химия, биология ҳамда мактабларда ўқитиладиган бошқа фанлар қонунларининг амалда татбиқ этилиши кўрсатилади. Манзарали фильмлар Ватанимиз географиясига бағишланган.

Бу йил РСФСР мактаблари қўшимча суратда икки мингта овозли киноаппаратлар блан та'минланади. (ТАСС).

БУТУНИТТИФОҚ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ВИСТАВКАСИДА

Ўзбекистон ССР павильони. Н. Грановский фотоси. (ТАСС фотохроникаси).

СССР ҲАРБИЙ-ДЕНГИЗ ФЛОТИ КУНИ ШАРАФИГА

СССР Ҳарбий-Денгиз Флоти Куни яқинлашиб келмоқда. Шаҳар, қишлоқларда, ҳарбий қисмларда байрам шарафига доклад, лекция ва суҳбатлар ўтказилмоқда.

СССР Ҳарбий-Денгиз Флоти Кунига бағишланган доклад ва суҳбатлар Москвадаги Сталин номли автомобиль заводи, Киров номли «Динамо» заводи, «Борец» заводида кичик литражли автомобиль заводида ва пойтахтнинг бошқа корхоналари цехларида бўлиб ўтди.

Иттифоқчи республикаларда, ўлка ва областьларда денгиз спортининг ҳархил турлари бўйича оммавий мусобақалар ўтказилмоқда.

Химик сув омборида денгиз многоборьеси бўйича Москва область мусобақалари ўтказилди. Тушино досаафчилари команда биринчилигини олдилар. (ТАСС).

ҚИШЛОВ ЖОЙЛАРИДА ЕМ-ХАШАК ЗАПАСЛАРИ

ФРУНЗЕ, 20 июль. (ТАСС). Баланд тоғли энг катта водийлардан бири бўлган Оқсой водийсида жамоат чорва молларидан кўпи қишловга қолдирилади. Отбоши районининг қишлоқ хўжалик артельлари бу ерга дастлабки 80 тонна прессланган пичан ташиб қўйдилар. Ёз давомида Оқсой водийсида 10 минг тонна пичан, юзларча тонна хашаки дон ғамлаб қўйилади.

Тяньшань областининг Оқтали, Тоғуз-Торов, Кўчқор, Норин районлари колхозчилари Арпа, Сонкўл яйловларида ва бошқа қишки яйловларда чорва молларнинг тўқ қишлови учун кўп ем-хашак запасларини олдиндан тайёрлаб қўймоқдалар.

БУҒДОЙ ОРТИЛГАН БАРЖАЛАР ВОЛГАГА ЖЎНАБ КЕТДИ

РОСТОВ-ДОН, 21 июль. (ТАСС). Волга-Донда янги ҳосил ғалласини оммавий равишда ташиш бошланди. Кеча Семикаракор тайёрлаш пункти причалидан «Котовский» юк пароходи жўнаб кетди. Бу пароход 3 минг тонна Дон ғалласи ортилган баржани тортиб боради. Бу — янги ҳосил ғалласи блан Волгага жўнаб кетган биринчи баржадир. Буғдой ортиш учун Арпачин ва Багаев тайёрлаш пунктларига ҳам кўп тонна ҳажмли баржалар берилди.

Волга-Дон кемачилигининг дар'ёчилари ғалла ташиш юзасидан июль ойи планини муддатидан илгари бажаришга ҳаракат қилмоқдалар.

Акмолинск областида дастлабки бир миллион гектар қўриқ ер ҳайдаб қўйилди

АКМОЛИНСК, (ТАСС). Область ғаллакорлари уч ойдан камроқ вақт ичида бир миллион гектар қўриқ ерни ҳайдадилар. Бу эса ўтган бир аср давомида маҳаллий деҳқонлар томонидан ўзлаштирилган ва қишлоқ хўжалик оборотига киритилган ердан бирнеча юз минг гектар кўпроқдир. Есиль, Кургальжи, Макин ва бошқа районларнинг узоқ жойларида илгари ҳатто ўт ҳам ўрилмаган ерлар ҳайдаб қўйилди.

Кўпгина МТС ва совхозлар ҳозир йиллик топшириқдан ташқари қўриқ ерларни ўзлаштирмоқдалар.

Акмолинск области чўлларида ер ҳайдаш блан бирга яна бир миллион гектарга яқин қўриқ ернинг планлари, тасвирлари, схемалари, карталари тузилган. Колхозчилар бу ерларни ўзлаштиришга ҳам шу йил киришадилар.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

Камқувват колхозларга амалий ёрдамни янада кучайтирайлик

КПСС Марказий Комитетининг феврал-март Пленуми партия, совет ташкилотлари ва қишлоқ хўжалик органлари олдига колхозларни ташкилий-хўжалик жиҳатдан янада мустаҳкамлаш, раҳбарликни ишлабчиқаришга яқинлаштириш, ҳеч мустасносиз барча колхозларни илғорлар даражасига кўтаришга эришишни асосий вазифа қилиб қўйди. Шунингдек Пленум колхозларда меҳнатни яхши ташкил этиш блан меҳнат унумини тўхтовсиз ошириб бориш, прогрессив иш методларини, қишлоқ хўжалик новаторларининг тажрибасини ишлабчиқаришга сабот блан жорий қилиш зарурлигини уқдириб ўтган эди. Колхоз тузуми шароитида қишлоқ хўжалигини ривожлантириш учун чексиз имкониятлар бор. Броқ шунга қарамай айрим колхозлар қишлоқ хўжалик маҳсулоти етказиб беришда орқада қолмоқдалар.

Бизнинг Гулистон районида меҳнат интизоми яхши йўлга қўйилмаган, иш унуми паст, ердан хўжасизлик блан фойдаланиб келган, натижада колхоз ишлабчиқариш планини бирнеча йилдан бери сурункасига бажармай келаётган колхозлар бор. Жумладан районимиздаги «Красний восток», Калинин номли ва Андреев номли колхозлар бирнеча йилдан бери пахта тайёрлаш планини бажармай камқувват бўлиб қолдилар. Бу колхозларнинг қишлоқ хўжалик планларини бажармай қолоқ колхозлар қаторига тушиб қолишига биринчи навбатда район партия комитети, район ижроия комитети айблидир. Чунки, район ташкилотлари ўз вақтида бу колхозларни ташкилий-хўжалик жиҳатдан мустаҳкамлаб боришга э'тибор бермадилар. Колхоз раҳбарларининг иш фаолияти, ташкилотчилик қобилияти устидан назорат қилиб турмадилар. Колхозларга амалий ёрдам бериш ўрнига бюрократларча қоғозбозлик, мажлисбозлик методи блан раҳбарлик қилинди. Колхознинг барча хўжалик тормоқлари бўйича ишлабчиқариш планини бажаришига, қишлоқ хўжалигининг товар маҳсулотини кўпайтиришга, жамоат бойлигини оширишга, колхозчиларнинг моддий фаровонлигини йил сайин юксалтиришга етарлик э'тибор берилмади. Натижада бу колхозлар камқувват бўлиб қолди.

Район партия ва совет ташкилотлари КПСС Марказий Комитетининг феврал-март Пленумидан кейин ўз ишларидаги жиддий хатоларни чуқур англаб олдилар. Колхозларга яқиндан раҳбарлик қилинабошлади. Айниқса камқувват колхозларни ташкилий-хўжалик томондан мустаҳкамлаш учун бир қатор амалий тадбирлар кўрилди. Масалан, «Красний Восток» колхози 4 йилдан бери пахта тайёрлаш планини бажармай келар эди. Бунга колхозда меҳнат интизомининг бўшашиб кетганлиги, бригада бошлиқлари тажрибали ташкилотчи кишилар блан мустаҳкамланмаганлиги сабаб бўлди. Район партия комитети бу колхоздаги бригада бошлиқларининг составини кўриб чиқиб, раҳбарлар составини ишда синалган коммунистлар блан тўлдириш ва мустаҳкамлашга, биринчи навбатда колхоз бошланғич партия ташкилотининг ишини яхшилашга алоҳида э'тибор берди. Колхознинг барча ишлабчиқариш участкаларида коммунистларнинг етакчилик роли оширилди.

«Красний Восток» колхозида ишчи кучи етарлик эмас. Шунга қарамай ўтган йиллари бу колхозга МТС томонидан механизация блан кам ёрдам берилган эди. Бу йил шу хатони тузатиш мақсадида МТС томонидан бериладиган ёрдам кучайтирилди. Кўпгина ишлар механизация воситаси блан қилинадиган бўлди. Ҳозир колхоз далаларида 24 та трактор, шу жумладан 4 та СУЗ агрегати ўрнатилган трактор ишлаб турибди. МТС ёрдами блан бу йил колхоз 220 гектар бўз ерларни ўзлаштирди. Пахта майдони 60 гектар кенгайди. Янги ўзлаштирилган ерларга сув чиқариш учун МТС 6,5 метр баландликда минутига 500 литр сув чиқарадиган насос қуриб берди. Колхозда ем-хашак тайёрлаш учун МТС бир пичан ўриш косилкаси ва 2 арава блан ёрдам бермоқда.

Район ташкилотлари ҳам бу колхозга амалий ёрдам берабошладилар. 2-нчи МТС ходимлари ўз ишларига зарар етказмаган ҳолда 10 гектар ердаги ғўзаларни, райком, райисполком хизматчилари 4 гектар ердаги, район матлубот жамияти ходимлари 10 гектар ердаги ғўза қатор ораларини ишлаб беришда амалий ёрдам бермоқдалар. Умуман район ташкилотларида ишлаб турган хизматчилар, ишчилар 70 гектар ердаги ғўза қатор ораларини ишлаб беришда актив қатнашмоқдалар.

Андреев номли колхоз ўтган йили 425 гектар ерга чигит экқан, ғўза қатор ораларини ишлаш даврида 3 та «Универсал» ишлаган. Бу йил колхознинг пахта майдони 60 гектар кенгайди. МТС томонидан ғўза қатор ораларини ишлаш учун 7 та «Универсал» бириктилди. Шундай қилиб ўтган йили бир трактор ишлаган ерда бу йил икки трактор ишламоқда. Бу эса колхозчиларнинг меҳнатини анча енгиллаштирди. МТС раҳбарлари, участка агрономлари колхозга ҳамиша яқиндан ёрдам бераётирлар. Колхозда транспорт воситалари етарли эмас. Шунинг учун МТС минерал ўғитларни, ғалла ва бошқа хўжалик аҳамиятига эга бўлган юкларни ўз автомашиналари блан ташиб келтиришда ёрдам берди.

Райком инструктори Мадраҳимов, МТС бошланғич партия ташкилотининг секретари Каримов, колхоз бошланғич партия ташкилотининг секретари Қодир Алиқулов ўртоқлар колхозчилар ўртасида оммавий-сиёсий ва тарбиявий ишларни кучайтиришга алоҳида э'тибор бердилар. Колхоздаги барча дала шийпонлари яхшилаб жиҳозланди. Радио приёмниклар ўрнатилди. Шийпонлар турли плакат ва шиорлар блан безатилди. Колхознинг «Пахта учун» деворий газетаси йил бошидан бери 6 марта чиқарилди. Колхоз агитколлективига бирлашган 15 агитатор колхозчилар ўртасида агитация-пропаганда ишларини кучайтирмоқдалар. Жаҳонмуротов, Абдуқодиров, Тошмуҳамедов каби агитаторлар дала шийпонларида агитация ишларини олиб бориш блан бирга «Жанговар варақа»ларни системали равишда чиқармоқдалар. Коммунист Ашур Турсунқулов бошлик 1-нчи бригадада «Жанговар варақа»нинг 17-нчи сони чиқарилди. Деворий газета ва «Жанговар варақа»ларда илғорларнинг самарали меҳнат усуллари пропаганда қилиниб, иш нормасини бажармовчилар танқид қилинмоқда. Колхозчиларнинг кундалик иш якунларини ўқиб эшитдириш ташкил этилди. Правление ва бошланғич партия ташкилотининг кўчма Қизил байроғи ҳар 10 кунда иш натижаларига қараб илғор бригадаларга бериб турилади. Бу каби тадбирлар колхозчиларни астойдил ва унумли ишлашга рағбатлантирмоқда.

Шунингдек бу колхозда меҳнатга ҳақ тўлаш яхши уюштирилди. Колхоз бу йил бир меҳнат кунига 7 сўм пул ва 2,5 килограммдан дон беришни планлаштирган. Ҳозир ҳар 10 кунда бир меҳнат кунига ўрта ҳисоб блан 3 сўм пул, бир килограммдан ғалла бериб турибди.

Бу колхозда ғўза қатор ораларида ишлаш учун қўшимча ишчи кучларини жалб этишга алоҳида аҳамият берилмоқда. Колхоз идорасида, фермада, тегирмонда ва бошқа жойларда ишловчи кишилардан 42 киши дала ишларига жалб қилинди. Бу тадбирлар колхозда ғўза қатор ораларини ишлаш сур'атини тезлаштиришга, агротехника қоидаларига амал қилиб ҳарбир тадбирни ўз вақтида ўтказишга ёрдам бераётир. Айниқса Рихси Бобоқулов бошлиқ 4-нчи, Қудрат Рисолиев бошлиқ 6-нчи ва Ашир Турсунқулов бошлиқ 1-нчи бригадалар ғўза парваришида олдинда бормоқдалар.

Лекин биз камқувват колхозларни мустаҳкамлаш учун ҳали кўп иш қилишимиз, камқувват колхозларнинг ҳамма турдаги хўжалик планларини сўзсиз бажаришини та'минлаш учун уларга ёрдамни янада кучайтиришимиз керак. Қониқарли ишламаганимиз учун бу йил ҳам пилла тайёрлаш плани бажарилмай қолди. Шунингдек колхозларда чорва молларининг қишловига тайёрлик ишлари жуда суст олиб борилаётир. Ем-хашак тайёрлашда МТСларнинг колхозларга бераётган ёрдами мутлақо қониқарли эмас. Чорвачилик планининг айрим турлари бажарилмаётир.

КПСС Марказий Комитети сентябрь ва феврал-март Пленуми қарорларидан кейин район партия ташкилоти ўз ишини ишлабчиқаришга яқинлаштириш юзасидан анча ишлар қилди. МТС зоналари бўйича райкомнинг инструкторлик группалари тузилиши блан колхоз ва МТС бошланғич партия ташкилотларининг иши яхшиланди. Броқ, район меҳнаткашлари олдида турган хўжалик вазифаларининг муваффақиятли бажарилишини та'минлаш учун биз партиявий-сиёсий ишларни янада кучайтиришимиз керак.

Район партия ташкилоти КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорини бажариш учун колхозчиларнинг ватанпарварлик ҳаракатига бош бўлиб, пахта ва бошқа экинлардан мўл ҳосил етиштириш, звеноларни мустаҳкамлаш йўли блан экинларнинг парваришини яхшилаш, колхозчи ва механизаторлар ўртасида социалистик мусобақани кучайтириш учун тегишли тадбирлар кўрмоқда.

1954 йил хўжалик планларини муваффақиятли бажаришга, камқувват колхозларни илғорлар даражасига кўтаришга эришиш — район партия ташкилотининг муҳим вазифасидир.

К. ТЎРАБЕКОВ,
Ўзбекистон КП Гулистон район комитетининг секретари.

Тошкентдаги пайпоқ-трикотаж фабрикасининг коллективи ярим йиллик топшириқни 115,6 процент қилиб бажарди. Фабриканинг илғор ишчиси К. В. Жидких смена топшириғини доимо ортиғи блан бажариб келмоқда. **Суратда:** ўртоқ **К. В. Жидких** иш устида.

В. Лейн фотоси (ЎзТАГ фотохроникаси).

ЯНГИ КИТОБЛАР

«Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони Сурх» бирлашган нашриёти қуйидаги брошюраларни нашр этди:

«Кўкламги экишнинг якунлари, экинларни парвариш қилиш, ҳосилни йиғиб-териб олишга тайёргарлик кўриш ва 1954 йилда қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш планининг бажарилишини та'минлаш тўғрисида» (КПСС Марказий Комитети Пленумининг 1954 йил 24 июнида қабул қилган қарори). 52 бет, тиражи 30.000, баҳоси 65 тийин.

ҲОЛИД РАСУЛ — Филология фанлари кандидати, жамиятнинг ҳақиқий а'зоси. — **«Фурқат — ма'рифатпарвар демократ шоир».** 44 бет, тиражи 41.480, баҳоси 60 тийин.

ОДИЛ МУХТОРОВ, ТашМИ аспиранти — **«Оқсиллар».** 24 бет, тиражи 45.782, баҳоси 40 тийин.

В. И. РАЦЕК—СССР география жамиятининг ҳақиқий а'зоси. **«Памир тоғларида»** (Биринчи суҳбат). 20 бет, тиражи 45.782, баҳоси 40 тийин.

А. ГРЕБНЕВ. — **«Газета редакциясининг ишини қандай уюштириш керак».** 66 бет, тиражи 5.000, баҳоси 1 сўм 30 тийин.

Ўзбекистон ССР ўқув-педагогика Давлат нашриёти қуйидаги дарсликларни нашр этди.

Т. АШРАПОВА, Н. АРХАНГЕЛЬСКИЙ, С. ШАРАФИДДИНОВ. — **«Ўқиш китоби».** (Бошланғич мактабларнинг учинчи синфи учун). 428 бет, тиражи 82.000, баҳоси 2 сўм 90 тийин.

Профессор И. И. СОКОЛОВ. — **«Физика курси»** (Иккинчи қисм. Тебраниш ва тўлқинлар, иссиқлик. Ўрта мактабнинг 9-нчи синфи учун). 240 бет, тиражи 35.000, баҳоси 2 сўм 60 тийин.

Ю. И. ГОЛДИННИК ва М. Д. КУЗНЕЦ. — **«Инглиз тили дарслиги»** (Тўлиқсиз ўрта ва ўрта мактабларнинг бешинчи синфи учун. Биринчи ўқув йили). 156 бет, тиражи 15.000, баҳоси 1 сўм 60 тийин.

Ю. И. ГОЛДИННИК ва М. Д. КУЗНЕЦ. — **«Инглиз тили дарслиги»** (Тўлиқсиз ўрта ва ўрта мактабларнинг 6-нчи синфи учун. Иккинчи ўқув йили). 130 бет, тиражи 15.000, баҳоси 1 сўм 60 тийин.

Н. Н. НИКИТИН, Г. Б. ПОЛЯК, Л. Н. ВОЛОДИНА. — **«Арифметика масалалари ва машқлари тўплами».** (Бошланғич мактабнинг биринчи синфи учун). 136 бет, тиражи 85.000, баҳоси 1 сўм 15 тийин.

Мактаб янги ўқув йилига тайёр

Тошкент шаҳар Сталин районининг кўпчилик мактабларида кенг жамоатчиликнинг актив иштироки блан мактабларни янги ўқув йилига тайёрлаш ишлари қизиб кетди. Кўпгина мактаблар капитал ва жорий ремонтдан чиқарилди. Интернатлардаги, ўқитувчилар уйларидаги инвентарларни ремонт қилиш, ёқилғи, ўқув қуролларини ҳозирлаш ишлари тугалланаётир.

Шу райондаги Садриддин Айний номли 84-нчи қизлар ўрта мактабида (директори ўртоқ Абдуллаева) капитал ва жорий ремонт ишлари муддатидан 15 кун илгари тамомланди. Мактабдаги 450 та парта, 20 та стол, 30 та стул, 12 та доска ремонт қилиниб, бўялди.

Бу йил мактабнинг 33 синфида 1200 ўқучи та'лим олади. Шундан 80 ўқучи янгидан рўйхатга олиниб, 1-нчи синфга қабул қилинади. Мактабнинг очилиши олдидан ўқучиларни ўқув қуроллари блан та'минлаш мақсадида 8 минг сўмга 1—10-нчи синфларга оид дарсликлар, 4 минг сўмлик дафтар сотиб олинди. Мактаб кутубхонаси учун 6 минг сўмлик бадиий китоблар (рус ва ўзбек тилида) келтирилди. Мактабнинг физика ва химия лабораториясидаги ишдан чиққан айрим асбоблар ремонтдан чиқарилиб, нормал ҳолга келтириб қўйилди.

Район ижроия комитети томонидан белгиланган махсус комиссия мактаб ремонтини текшириб сифатли деб топди. Райондаги 13-нчи (директори ўртоқ Афандиева), 59-нчи (директори ўртоқ Вилдонова) ва 95-нчи ўрта мактабларда ҳам янги ўқув йилига тайёргарлик ишлари тугай деб қолди.

У. АКРАМОВ.

Комбинат қурилиши қачон тамомланади?

Бу йил кенг исте'мол моллари министрлиги йирик ипак комбинати қуришга қарор қилди ва бу шарафли вазифани бажариш ишини ўз ҳузуридаги қурилиш конторасига топширди. Комбинат берилган топшириқ бўйича, бир йил ичида қуриб тамомланиши ва янги йилдан ишга туширилиши лозим эди. Лекин, қурилиш участкасидаги ҳозирги аҳвол топшириқни ўз муддатида бажарилишини хавф остида қолдирмоқда. Участкада 3 ой ичида тамомланиши лозим бўлган айрим биноларнинг ҳали учдан бир қисмига ҳам ғишт қўйилмаган.

Қурилиш бошлиғи Стефановнинг бепарволиги, ишга э'тиборсизлик блан қараши орқасида қурилиш зарур материаллар блан ўз вақтида та'минланмаётир. Ма'лумки, қурилиш ишида ғишт энг муҳим материаллардан бири ҳисобланади. Шунга қарамай, келтириладиган ғишт ишчиларнинг бир ме'ёрда ишлашини та'минламайди. Натижада, кўпгина ишчилар қимматли вақтларини бекорга ўтказадилар. Шуни ҳам айтиб ўтиш керакки, участкадаги мавжуд механизмлардан ва техникадан тўла фойдаланилмаётир. Қурилишда иккита бетон қорадиган машина бор. Лекин, бу машиналардан фойдаланиш иши ёмон аҳволда. Ҳозиргача машиналарнинг фақат биттаси ишлатилмоқда. Иккинчисидан эса мутлақо фойдаланилмаётир.

Ипак комбинати қурилишининг кўрсатилган муддатда бажарилиши учун участкада барча имкониятлар мавжуд. Лекин, қурилиш бошқармаси конторасининг раҳбарлари бу имкониятлардан тўла фойдаланиш ва барча кучни муҳим топшириқни бажаришга сафарбар қилмаётирлар. Қурилишда меҳнат тўғри ташкил қилинмаган. Ишчилар ўртасида меҳнат интизоми бўшашиб кетган. Ишчиларнинг кўпчилик қисми бир сменада қанча ғишт териши кераклигини ва бажарган ишларининг натижаларини билмайдилар.

Қурилиш комитетининг раиси И. Маслюков иш шунчалик орқада қолаётганлигига қарамай, участкага камдан-кам келади. Ишни тезлаштириш, ишчиларни етарли материаллар блан та'минлаш ўрнига фақат ва'дабозлик блан иш битиради.

Қурилишнинг бошланганига 5 ой тўлишига қарамай, шу вақтга қадар бирон марта деворий газета чиқарилмади, оммавий-сиёсий ва тарбиявий темаларда ҳечқандай лекциялар ўқилмади. Ишчиларнинг илғор тажрибаларини оммалаштириш эса қурилиш раҳбарларининг эсига ҳам келмайди.

Участкадаги кундалик бажарилган ишни кўрсатиб турувчи график тахтаси фақат хўжа кўрсин учунгина осиб қўйилипти.

Участканинг прораби ва раҳбари қилиб белгиланган ўртоқ Сударкин бўлса қурилишга амалий раҳбарлик қилиш ўрнига нома'лум жойларда сайр қилиб юриш блан овора. У ишчиларнинг бир ме'ёрда ишлашини та'минлаш учун керакли материалларнинг ўз вақтида келтирилишини юқори ташкилотлардан талаб қилмайди. Агар сиз ундан «ишлар қандай?» деб сўраб қолсангиз, у дарҳол мақтанишга тушиб кетади.

— Бизда ҳамма нарса жойида, материалларимиз етарли, бошлиқларимиз ўз вақтида топшириқ бериб турiптилар? — деб тез ва чаққонгина жавоб беради.

Участкада мутахассислар кам, унга янги кадрлар керак. Лекин ҳалигача қадар техминимумлар ташкил этилмаган. Ипак комбинатининг бош инженери ўртоқ Глушченко қисқа муддатлик курс ташкил этиш кераклиги ва ўқучиларга ўзи касб ўргатиши мумкин эканлиги ҳақида қурилиш раҳбарларига бирнеча бор айтиб келди. Лекин, раҳбарларнинг бепарволиги блан бу қимматли таклиф шу вақтга қадар амалга оширилмади.

— Қурилиш бошлангандан бери, — дейдилар ғишт терувчилардан Шарипов ва Норматов ўртоқлар, — ғишт бўлса қум бўлмайди, қум келтирилса шағал етишмайди. Бизга эрталаб 800 та, соат 3 да эса яна 800 та ғишт келтириб берадилар. Биз бу ғиштларни узоғи блан икки соат ичида териб бўламиз. Шундан кейин ғишт бўлмаганлиги учун кечгача вақтни бекорга ўтказамиз. Ба'зи ғишт терувчилар эса ғишт бўлмагани учун лой қориш ва сув ташиш блан кунларини ўтказадилар. Иш мана шундай бўлгандан кейин меҳнат унумининг тобора пасайиб бораётганлиги, қурилишни тамомлаш муддати кундан-кунга чўзилиб кетаётганлиги табиийдир.

Қурилиш бошқармаси конторасининг раҳбарлари ишдаги камчиликларни тезда бартараф қилиш учун амалий чоралар кўришлари, ёзнинг ғанимат кунларидан фойдаланиб, қурилиш ишларини тезлатишлари, ишчиларни керакли материаллар блан тўла та'минлашга жиддий э'тибор беришлари керак.

Т. УНАБОЕВ,
А. ИБРОҲИМОВ.

Рационализаторлар сафи ўсмоқда

Тошкентдаги қишлоқ хўжалиги учун машиналар ишлаб чиқарувчи «Ўзбексельмаш» заводининг ишчилари, инженер-техник ходимлари ва хизматчилари КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қароридан илҳомланиб, корхонанинг рационализаторлик ва ихтиро'чилик бюросига маҳсулот таннархини камайтириш, унинг сифатини яхшилаш ҳамда меҳнат унумини оширишга қаратилган кўплаб таклифлар киритмоқдалар.

Ўтган ойлар ичида завод рационализаторлик ва ихтиро'чилик бюросига 181 та таклиф тушди. Бу таклифларнинг ишлаб чиқаришга жорий қилиниши натижасида агрегат ва дастгоҳлар янада такомиллашмоқда, маҳсулот сифати яхшиланиб, меҳнат унуми ошмоқда.

Шу кунгача амалга оширилган 73 та таклиф давлатнинг 300 минг сўмга яқин маблағини ҳамда 35 минг сўмлик хомаш'ё ва ёрдамчи материалларни тежаш имкониятини берди.

Заводнинг гидропрессчилик цехининг машинисти комсомол а'зоси Ю. Е. Драншиковнинг таклифи айниқса қимматлидир. У, «С—11» машиналари учун петель тайёрлайдиган станокни реконструкция қилди. Натижада меҳнат унуми ошди, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг брак қисми камайди. Ўртоқ Драншиковнинг ихтиро'си йилига давлатнинг 33 минг сўмдан ортиқ маблағини тежаш имкониятини берди.

Шунингдек, 3-нчи цех бошлиғининг ўринбосари Д. Рябов ва цех технологи Б. Твердов ўртоқларнинг «ОМП—А» машиналари учун деталь тайёрлаш процессига киритган янгиликлари ҳам завод коллективига катта фойда келтирмоқда. Илгарилари ОМО082 детали бронзадан қуйилар эди. Бу эса жуда қимматга тушар эди. Д. Рябов ва Б. Твердов ўртоқларнинг таклифига асосан бу деталь латунадан тайёрланадиган бўлди. Бу қимматли таклиф йилига 26 минг сўм фойда келтиради.

Партия группалари—юқори ҳосил тўплаш учун кураш ташкилотчилари

ОРЖОНИКИДЗЕ, (ЎзТАГ). Оржоникидзе районида энг йирик ҳисобланган «Қизил Ўзбекистон» қишлоқ хўжалик артели бу йил гектаридан 40 центнердан пахта ҳосили етиштириш учун курашмоқда. Колхоз далаларида тўртинчи марта комплекс парвариш ўтказилмоқда. Ҳамма жойда ғўзалар кўсак тугиш даврига кирди.

Бригадаларда тузилган партия группалари юқори ҳосил тўплаш учун пахтакорлар курашининг ташкилотчиларидирлар. Буни олтинчи бригада партия группасининг мисолида кўриш мумкин. Партия группасининг ташкилотчиси звено бошлиғи Раҳмон Каримбеков пахтакорлар ўртасида юқори ҳосил етиштириш учун мусобақани моҳирлик блан ташкил қилмоқда. Бригада ғўзани учинчи марта озиқлантиришга ва тўртинчи марта культивация қилишга бошқа бригадалардан илгари киришди ҳамда гектаридан камида 45 центнердан пахта етиштириш учун курашмоқда.

Партия группасининг ташаббуси блан ҳар беш кунда бир марта бригада колхозчиларининг кенгаши ўтказилиб, мусобақа натижалари якунланмоқда. Бу кенгашларда айрим колхозчиларнинг орқада қолиш сабаблари аниқланади, уларни илғорлар даражасига кўтариш тадбирлари белгиланади. Ой бошида мусобақа натижалари якунланганида Абдували Ҳасанов бошлиқ звенонинг дала ишлари графигидан орқада қолаётганлиги аниқланди. Партия группасининг таклифига мувофиқ бригада бошлиғи бу звенонинг участкасига қўшимча суратда ўғит ажратди, иш сифати устидан контрольни кучайтирди. Звено бошлиғи ўртоқ Ҳасанов бирнеча кунга Карим Парпиев бошлиқ илғор звенога юборилди. Ўртоқ Ҳасанов бошлиқ звено тезорада ўз иш кўрсаткичларини яхшилади.

Партия группаси колхозчиларга маданий-маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш тўғрисида ғамхўрлик қилмоқда. Боғ ичидаги салқин жойда бригаданинг радиолаштирилган дала шийпони жиҳозланган. Агитатор — бригада ҳисобчиси Ҳасанбой Қодиров тушки овқат вақтида бу ерда КПСС Марказий Комитети июнь Пленумининг қарори тўғрисида суҳбатлар ўтказади, пахтачилик усталарининг илғор тажрибаси тўғрисида сўзлаб беради.

Яқинда партия группасининг йиғилишида пахта йиғим-теримига тайёргарлик тўғрисидаги масала муҳокама қилинди.

«Қизил Ўзбекистон» колхозининг далачилик бригадаларида тузилган еттита партия группасининг ҳаммаси ҳосил тўплаш учун муваффақиятли кураш олиб бормоқдалар.

ТАНҚИД ВА БИБЛИОГРАФИЯ

„Обой" романининг таржимаси ҳақида

Совет халқлари ўртасидаги қардошларча дўстлик ва монолит бирликнинг ҳамда ўзаро маданий алоқаларнинг кучайишида қардош халқлар адабиёти намуналари блан яқиндан таниш бўлиш муҳим роль ўйнайди. Бу соҳада бадиий таржима ишлари катта аҳамиятга эгадир. Улуғ пролетар ёзувчиси М. Горький «Озарбайжон колхоз газетасининг редакторига» ёзган хатида бундай деган эди:

«Совет Иттифоқидаги ҳарбир халқнинг ҳарбир асари Совет Иттифоқидаги барча халқларнинг тилларига батамом таржима қилинса жуда соз бўлар эди. У вақтда биз бир-биримизнинг миллий-маданий томонларимиз блан танишиб, характерли хусусиятларимизни тезрок тушунаолар эдик, мана шу тушунчалар орқали биз бир бутун социалистик маданият қуриш ишини анча тезлатар эдик, бу айнан, ҳамма халқларнинг ҳам хусусий маданий меросларини сақлаш блан бирга бутун дун'ёни ҳайратда қолдирадиган бирбутун буюк, юксак социалистик маданият бўлар эди».

Бадиий таржима халқлар ўртасидаги дўстлик ва маданий ҳамкорликни кучайтирувчи муҳим воситадир.

1951 йилда ўзбек адабиёти ва сан'атининг Москвада бўлиб ўтган декадаси муносабати блан бирқанча бадиий асарлар қаторида отоқли қозоқ ёзувчиси, Сталин мукофотининг лауреати Мухтор Авезовнинг «Обой» тарихий романининг биринчи китоби ўзбек тилига таржима қилиниб, босилиб чиқди.

Автор романнинг биринчи китобида XIX асрнинг II—ярмида яшаб, ижод этган, қозоқ халқининг улуғ мутафаккир ва ма'рифатпарвар шоири Иброҳим Қунонбоевнинг 13 ёшлик вақтидан то ўсиб камолотга етган, я'ни жамият ишларига аралашгунгача бўлган даврини баён қилиш блан бирга, қозоқ халқининг урф-одатлари, тарихий шароитини ҳам ҳартомонлама ҳаққоний ифодалаб берган. Биринчи қисмда Обой блан отаси Қунонбой орасидаги асосий конфликтнинг тобора кескинлашабориши тасвирланади. Бу конфликт автор томонидан атрофлича кўрсатилади, унинг социал гуруҳлар орасидаги қарама-қаршиликка айланабориши ва аста-секин Қунонбой гуруҳларининг бу курашда жамият саҳнасидан кетабориши характерли эпизодлар орқали баён қилинади. Шу блан бирга Обойнинг халқ ўртасида кундан-кунга шуҳрат қозониши ҳам кўрсатилади. 1953 йилда ўзбек тилида босилиб чиққан романнинг иккинчи қисмида[1] Обой отаси Қунонбойнинг ҳожга кетишидан бошлаб, шоирнинг сургундаги рус революционерлари блан яқинлашиши, улуғ рус классикларининг асарларидан баҳраманд бўлиши, халқ бахти учун кураши, юқори ва пастки табақа вакилларига муносабати, «Татьянанинг Евгений Онегинга хати»ни таржима қилиб, унга мос куй яратиш ҳамда хилма-хил адолатли ишлари блан халқ ўртасида шуҳрат қозониши кўрсатилади. Автор Обой ҳаракатларининг ҳаммасини атрофлича ўз даври, халқ турмуши, тарихий шароити ва урфодатлари блан бирликда тасвирлайди ва Қунонбойнинг Обой блан Амирни оқ қилиши эпизодида роман кульминацион нуқтасига кўтарилади ва конфликт ечилади. Обой эксплуататор синф блан ўз алоқасини тамомила узиб, рус тили ва адабиётини ўрганишга, халқ ўртасида ма'рифат тарқатишга бутун куч ва ғайрати блан киришади. Автор қозоқ халқининг оғир ҳаётини тасвирлаш блан бирга илғор рус революционерларининг та'сири натижасида қозоқ халқи ичидан ҳам Обой сингари прогрессив мутафаккир кишилар етишиб чиқишини ҳам моҳирлик блан ифодалайди.

Мана шундай мураккаб ва шу блан бирга муҳим проблемаларни ўз ичига қамраб олган, реалистик-тарихий романни ўзбек китобхонларига тақдим қилишда таржимон Зумраднинг хизмати каттадир.

Роман таржимасининг ютуғи ҳақида гапирганда аввало шуни айтиш керакки, таржимон бу қийин ва мас'улиятли ишни биринчи бўлиб ўз устига олган ва бу вазифанинг уддасидан чиққан.

Иккинчидан, биринчи китоб таржимасида юз берган ба'зи жойларини ташлаб кетиш, ёки, бошқа бир янги ма'но қўшиб қўйиш каби бирқанча қўпол камчиликлар тугатилган.

Учинчидан, таржима қилиш қийин бўлган қозоқ тилидаги мақол, сўз ўйинлари ва бошқа фрезеологик бирликларни оригиналдаги мазмунини сақлаган ҳолда ўзбек китобхонларига етказиб бераолган.

Тўртинчидан, оригиналдаги мазмун таржимада тўлалигича ўз ифодасини топган.

Бешинчидан, романдаги ше'р парчаларини таржима қилишда ҳам, биринчи китобдагига нисбатан муваффақиятларга эришган ва бу ше'р парчаларининг вазн, қофия ва бошқа поэтик хусусиятларини сақлаган ҳолда ўзбек тилида ифода қилаолган.

Олтинчидан, авторнинг ўзига хос стили ҳам таржимада сақланган. Буни биз 213 бетдаги Обойнинг сургундаги революционер Михайлов блан Семипалатинскдаги Гоголь кутубхонасида учрашиши, Обой блан Салтанат ўртасидаги суҳбатлар ва бирқанча шунга ўхшаш ўринларда учратишимиз мумкин.

Бу ютуқларга қарамасдан иккинчи китоб таржимасида ба'зи камчиликлар ҳам бор. Булар роман мазмунига путур етказади ва китоб қимматини пасайтириб, китобхонларнинг ўқишга бўлган ҳавасини камайтиришга сабаб бўлади.

Китобхон бундай нуқсонларни, роман таржимасида мавжуд бўлган ба'зи мазмунига мос келмайдиган сўз ва ибораларда, келишик қўшимчаларини нотўғри ишлатиш натижасида мазмунан бузилган жумлаларда, ба'зи изоҳсиз ва нотўғри изоҳ берилган сўз ва терминларда, оригиналда бўлмаган архаик сўзларни ишлатиш ўринларида ва ниҳоят отоқли отлар таржимасидаги орфографик ва орфоэпик чалкашликларда учратиши мумкин.

Фикримизнинг исботи учун қуйида мисоллар келтириб ўтамиз.

Таржиманинг 48 бетида «Қусқунг қурғур», — деган ибора ишлатилган. Автор бу жумлада «Афтинг қурсин, башаранг қурсин, турқинг қурсин» деган ма'нони кўзда тутган. Лекин, «Қусқунг қурғур»дан ҳечқандай ма'но чиқмайди. Ёки, 448 бетдаги ше'рнинг «Билатуриб фойдасин қунт билмадим» деган бир мисра'сини олиб кўрайлик. Бу йўл оригиналда: «фойдасини билиб туриб текширмадим» дейилган. «Бу — текширмадим» сўзининг ма'носини тушуниб, билиб туриб уни «...қунт билмадим» деган иборага олмоштиришнинг нима кераги бор?! Бундай бирикмалардаги чалкаш таржималар романнинг 15, 26, 44, 48, 56, 76, 191, 366, 431 ва 448 бетларида ҳам учрайди. Шундай мисолларни айрим сўзлар таржимасидан ҳам келтиришимиз мумкин: «Ўхшаётир» сўзи «бошлаётир» (46 б.), «оҳанги» сўзи «эни» (91 б.), «ялчитиб» сўзи «ёритиб» (93 б.), «поча» сўзи «билак» (156), талаш ма'носидаги «тўнаб» сўзи «тунаб» (175), «улуғларнинг» сўзи «уруғларнинг» (183), «келаётган» сўзи «қилаётган» (250), «қўлтиғидан» сўзи «тўқимидан» (280), «ювинган» сўзи «қуйинаётган» (283), «ёйилиб» сўзи «яйлаб» (323), «овоз» (сайловдаги) сўзи «товуш» (356) ва шунга ўхшаш кўплаб сўзлар тамоман бузиб таржима қилинган.

Таржимада ўзбек тилидаги келишик ва бошқа қўшимчаларни тўғри ишлатмаслик натижасида юз берган, шунинг натижасида бутунлай тескари ма'но чиқиб қолган ҳолатларни ҳам кўрамиз. Масалан таржиманинг 15 бетида «...Ёру дўстларини (?)ҳеч бўлмаганда бир бекат ерга узатиб қўйишини билардн» деган жумла бор. Бундан гўё олдинги жумладаги шахс — Қунонбой ёру — дўстларини узатиб қўяди деган ма'но чиқади. Лекин, ма'но бунинг акси, я'ни сафарга Қунонбой жўнамоқда, ёру-дўстлари уни узатиб қўяди. Бунчалик ма'нонинг ўзгариб кетишига биргина «дўстларини» сўзининг қаратқич ўрнига тушум келишигида бўлиб қолганлигидир. 210 бетдаги «Мени (?) бошқа йўқлайдиган одамим йўқмиди» деган жумлани олиб қарасак, бунда ҳам қаратқич ўрнига тушум келишиги тушиб қолганлиги учун ма'но ўзгариб кетган. Шунингдек, 483 бетда чиқиш келишигидаги «дун'ёдан» сўзи ўрин пайти келишигида «дун'ёда» (?) шаклида берилиб ма'но ўзгариб кетган. Умуман бундай қўшимчалар қўллашдаги чалкашликлар таржиманинг 10, 15, 26, 27, 32, 39, 45, 57, 65, 75, 93, 95, 104, 111, 186, 203, 210, 277, 362, 363, 459, 473, 483, ва 484 бетларида ҳам учрайди.

Роман таржимасида ба'зи изоҳ берилмаган ва нотўғри изоҳ берилган термин ва бирикмаларни кўришимиз мумкин: 29 бетдаги «Эрмон филғон» (яйловлардаги гиёҳ ўсимликлардан), 138 бетдаги «Кереге» (қозоқ ўтовларининг поядан тўқилган четанга ўхшаш ёғ девори), «Чанғароқ» (Ўтовнинг энг устига ўрнатадиган, ёғочдан қилинган чамбарак) ва 416 бетдаги «баримта» (бир кишининг иккинчи кишидан қандайдир ҳаққи бўлса ва қўлига ўша кишининг бирор нарсаси тушиб қолса, ўрнига-ўрин қилиб, босиб қолади. Ана шу босиб қолинган нарса «баримта» дейилади) каби сўзга ва сўз бирикмаларига ҳечқандай изоҳ берилмаган. Ҳолбуки, бу сўз ва терминлар ўзбек китобхонларига изоҳсиз тушунилиши қийин. Булардан ташқари таржиманинг 19, 48, 53, 69 ва 103 бетларидаги изоҳлар нотўғри берилган.

Таржимон шуни эсда тутиши керакки, ма'лум бир асар таржима қилинганда, унга бирон янгилик ёки бошқа фикр киритиш ва шунингдек бирон ма'но ёки фикрни тушириб қолдиришга ҳамда бошқа ма'нода изоҳ беришга, умуман ўзгартиш киритишга унинг ҳақи йўқ. Таржимоннинг автордан фарқи ҳам ана шундадир.

Зумрад таржимасида юқоридаги камчиликлар блан бирга оригиналда учрамайдиган архаик сўзларнинг ишлатилишини ҳам кўрамиз. Масалан, «азмойиш» (19), «мажҳул» (38), «асири-мажруҳлар» (12), «Навозиш» (88), «захаролуд» (432), «нажозат» (434), «Бож» (455) ва «хориж» (479) каби бирқанча сўзларни учратиш мумкин.

Роман таржимасида бундан ташқари 60 дан ортиқ отоқли отлар хилма-хил орфографик ва орфоэпик принцип қоидалари бузилган ҳолда ёзилган. Масалан, ба'зи отоқли отлар орфографияга э'тибор бермаганлик натижасида 2—3 хил ёзилган: Кўп ўринларда киши исмлари Еренай—Эриной, Ақлбой-Оқлбой, Азмибой, Шакен, Кишкине Мўлда—Кишкена Мўлада шаклида бузиб, хилма-хил қилиб берилади. Аслида Эреной, Оқилбой, Азимбой, Шекей, Кичкина Мулла бўлиши керак.

Бу фактлар таржимоннинг ўз практикасида бир-бирига яқин тиллардаги отоқли отларни ўзлаштиришда ма'лум бир принципда турмаганлигини кўрсатади.

1952 йил 21 июньда «Қизил Ўзбекистон газетасида Носир Фозилов ўзининг «Обой» романининг биринчи китоби таржимасига ёзган рецензиясида Обойнинг «Абай» шаклида ўзлаштирилишининг хато эканлигини ва «Обой» шаклида ўзлаштириш кераклигини асосли равишда кўрсатиб берган эди. Шунинг учун биз ҳам бу ҳақдаги Носир Фозиловнинг фикрига қўшилишимиз блан бирга, Обойнинг «Абай» шаклида ўзлаштирилишида юз бераётган бошқа чалкашликларни ҳам айтиб ўтмоқчимиз. Бу айниқса, мактаб ўқучиларининг фикрларини чалғитишга сабаб бўлмоқда. Бирнеча йилдан буён VIII— IX синфлар учун чиқарилаётган «Ўзбек адабиёти хрестоматия»сида обзор материали сифатида Обой ше'рларидан намуналар берилиб келинади ва унинг биографияси ҳам киритилиб келинади. Бу китобларнинг ҳаммасида «Обой» шаклида мутлақо тўғри ўзлаштирилиб ёзилади. Буни кўрган ўқучилар роман қаҳрамони «Абай» блан хрестоматиядаги Обойни 2 шахс экан деган фикрга келадилар. Агар иккиси бир одам деб тушунтирсангиз, нима учун икки хил ёзилган, талаффузи ҳам, орфографияси ҳам бошқа-ку? деган савол туғилади. Бунга қайсибири тўғри деб жавоб бериш мумкин? Албатта, хрестоматиядаги «Обой» шаклида ёзилиши тўғри. Шунинг учун кейинги нашрларда «Абай»нинг «Обой» қилиб тузатилиб бостирилиши зарур.

Бу камчиликлар қозоқ тилидаги «у», «и», «а» ҳарфларининг талаффуз нормаларини билмасликдан келиб чиққан. Бу ҳарфлар ўзбек тилида «ув», «ий», «о» шаклида ёзилиши керак. Китобнинг кейинги нашрларида биз юқорида кўрсатиб ўтган ба'зи камчиликлар ҳам тузатилса, роман таржимаси чинакам оригинал даражасига кўтарилиб, биринчи даражали Сталин мукофотига арзийдиган йирик асар эканлиги ва авторнинг усталиги ўзбек китобхонларини ҳам қойил қолдирар эди.

Ю. АБДУВАЛИЕВ.

[1] Мухтор Авезов, «Абай», тарихий роман, иккинчи китоб, Ўздавнашр. 1953 йил.

Барча имкониятлардан фойдаланиб, ғўзанинг мўл ҳосилли бўлиб етилишига эришайлик!

Бўка районидаги Юсупов номли колхозда ғўза парвариши намунали ўтказилмоқда. Бу соҳада универсалчилар пахтакорларга катта ёрдам бермоқдалар. **Суратда:** бригада механиги **Т. Ҳасанов** (чапда) ўртоқ **Х. Жўраев** бошлиқ (ўнгда) бригада ерларида культивациянинг сифатини текшириб кўраётирлар. **Э. Душабоев** фотоси.

Пахтакорлар ғайрати

Октябрь районидаги Каганович номли колхоз а'золари дала ишларини бир-бирига боғлаб олиб бориб ғўзани юқори сифатли парвариш қилмоқдалар.

Колхозда тажрибакор сувчилар сони кўпайтирилиб, звено принципи мустаҳкамланди. Ҳозир барча бригадаларда суғориш, чопиқ, ўғитлаш ва бошқа ишлар бир-бирига боғланган ҳолда, агротехника қоидаларига мувофиқ олиб борилмоқда.

88 гектар пахта ерига эга бўлган 9-нчи бригада а'золари бу йил ҳар гектар ердан 60 центнердан ҳосил етиштириш учун аҳд қилганлар. Социалистик Меҳнат Қаҳрамони ўртоқ Қулмон Мирзаев бошлиқ бригада колхозда энг илғор бригадалардан ҳисобланади. Бригада барча майдондаги ғўзани 4 марта чопиқ, 5 марта культивациядан чиқарди, 2 бор ўғитлади, 3-нчи марта суғорди.

Ўз меҳнати блан колхозчилар меҳнатини енгиллатиб, мўл пахта ҳосили учун курашда актив қатнашаётган универсалчи ўртоқ Бозорбой Нуронбоевнинг иши мақташга сазовордир. У, ўз универсалини кўз қорачиғидай сақлаб, меҳр блан қарайди. Бу эса илғор универсалчига иш унумини кун сайин оширишга имкон бермоқда. Нуронбоев шу кунларда 15—16 гектар ердаги ғўзани сифатли ишлаб бермоқда. У ҳозиргача 800 гектардан ошиқ ердаги ғўза қатор ораларини культивация қилди.

Бригадада иш унумининг ошишига агитаторлар томонидан «Жанговар варақа»ларнинг ўз вақтида чиқариб турилиши, шунингдек колхоздаги меҳнат илғорларининг иш тажрибаларини бригада а'золарига етказиши ҳам ёрдам бермоқда.

М. БЕКЖИГИТОВ,
Д. СОДИҚОВ.

Қаҳрамонлар бригадасида

Верхне-волинск районидаги Карл Маркс номли колхознинг Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари К. Аҳилбеков ва И. Раҳимов ўртоқлар бошлиқ бригада а'золари бу йил пахта майдонининг ҳар гектаридан 60 центнердан ҳосил етиштириш мажбуриятини олганлар. Бу бригадаларда даладаги иш олинган мажбуриятга муносиб равишда ташкил қилинган. Аввало шуки, даланинг ҳар гектарида белгиланган сонда ғўза туплари сақланиб қолинган. Иккинчидан эса ҳар туп ғўза мўл ҳосил тугиш шароити блан та'мин этилган. Ҳозир бу бригадаларда ғўзалар тўрт марта культивация ва уч марта чопиқ қилинди. Универсалчилар, бригада бошлиқлари блан бамаслаҳат ишлаб, қатор ораларини тўла кенглик ва чуқурликда культивация қилганликлари учун меҳнат унуми ошиб, қаторлар қунт блан чопиқ қилинмоқда.

Бригада бошлиқлари ўз тажрибалари ва илғор совет агробиология фани ютуқларини усталик блан қўлланиб, ғўзани суғориш ва озиқлантиришда яхши натижаларга эришмоқдалар. Улар ҳарбир участкадаги ғўзани доим кузатиб, унинг озиқ ва сувга бўлган эҳтиёжининг қандайлигини қунт блан ўрганиб, сўнгра суғорадилар, ўғитлайдилар. Қайси ерга қанча ўғит солиниши, суғориш муддати, сув бериш нормалари ҳам жойнинг ва ғўзанинг ўзига қараб белгиланади.

Парвариш нечоғлик яхши бўлганидан ғўзанинг шонаси гулга, гули кўсакка айланмоқда. Ҳозир олди ғўзаларда 3—4 тадан кўсак бор. Бригада а'золари ҳосил тўплашни яна тезлатиш ва уни эрта етилтириш учун фидокорона меҳнат қилмоқдалар.

У. МАМАСОЛИЕВ.

ЯНГИ ПАХТА СУШИЛҚАЛАРИ

Пахтачилик махсус давлат конструкторлик бюроси «СХБ—0,7» маркали барабанли сушилкани синаб бўлди. Янги сушилка установкаси юксак эксплуатацион сифатларга эга. Бу сушилканинг асосий иш аппарати айланма барабандан иборат. Сушилкага солинган хўл пахта печьнинг тозаланган гази блан 4—5 минут ичида қурийди. «Универсал» трактори блан ишлатиладиган установка бир суткада 15 тоннадан кўпроқ пахтани қуритаоладики, бу бошқа типдаги газ сушилкаларининкига қараганда бирярим баравар кўпдир.

Тошкентдаги машинасозлик корхоналари барабанли сушилкалар учун зарур ускуналарни кўплаб ишлабчиқаришни йўлга қўймоқдалар. Янги сушилкаларнинг заводлар томонидан ишлабчиқарилган дастлабки тажриба нусхалари Тошкент областидаги колхозларнинг бригадалараро хирмонларида ўрнатилади.

Ҳозирги вақтда конструктор-инженерлар электрлаштирилган «СХБ-1,7» маркали сушилка агрегатини яратиш устида иш олиб бормоқдалар. Бу сушилка бевосита пахта тайёрлаш пунктларида ишлатилиш учун белгилангандир. Янги сушилка агрегати бир суткада 40 тоннагача пахтани қуритаолади. (ЎзТАГ).

Илғорлар даласида ғўзанинг ривожи паст

Янгийўл районидаги 2-нчи МТС республикамиздаги энг донгдор МТСлардан бири эди. Ўтган йилларда ана шу МТС территориясида жуда кўп хил янги тракторлар синаб кўрилар ва уларнинг муваффақиятли иши намойиш қилинар эди. «СХМ-48» маркали пахта териш машинасини, электр тракторни дастлаб шу МТС механизаторлари бошқарган ва далага олиб чиққан эдилар... Фарғонали Обиджон Турсунов, андижонли Не'мат Эргашев сингари донгдор механизаторлар ҳам Янгийўлдаги шу 2-нчи МТС механизаторларидан ўрнак олиб ишлардилар, тажриба ўрганардилар. Райондаги Сталин номли, Свердлов номли, «Коммунизм» колхозлари МТС механизаторларининг фидокорона меҳнатлари туфайли пахта ҳосилини йил сайин ошириб келдилар.

Бир йилдан кўпроқ вақт ўтдики, шу МТС тўғрисида матбуотда кам ёзиладиган, радиода кам гапириладиган бўлиб қолди. Бундан, МТС механизаторлари ёмон ишлаяпти, деган хулоса келиб чиқмайди. Лекин улар илгаригидек намунали хизмат қилишаяпти, деб ҳам бўлмайди.

Бунга асосий сабаблардан бири шуки, кейинги вақтда МТСда ишлар ўз ҳолига ташлаб қўйилди. МТС директори Понгалимон Константинович Галицинский ўз вазифасини муваффақиятли бажаришга астойдил ҳаракат қилмаётир. У, кўп вақтлари шаҳарга кетиб қолиб, МТС зонасидаги ҳақиқий аҳволдан бехабар юради. У, колхозларда онда-сонда кўриниб қолади. Шунда ҳам идорадан, раис блан гаплашиб қайтаберади.

Яқинда МТСда қизиқ воқиа юз берди: дам олиш кунларидан бири эди. Телефон жиринглаб қолди. Гапираётган киши район партия комитетидан эканлигини айтди ва директорни чақириб беришни сўради. Телефонга уборщица А. Гаврншкина келган эди (бу МТСда кейинги вақтларда навбатчи тайинланмайдиган бўлиб қолган). Ўртоқ Гаврншкина шошилганича директорнинг уйига югурди. Директор ҳаво ғоят иссиқ бўлгани сабабли хонани салқин қилиб дам олаётган эди. Хабарни эшитди-ю, аёлга ёмон кўз блан қараб қўйди. Юз метрли йўлни тахминан 20 минутда босиб ўтиб, у ўз кабинетига келди. Кута-кута тоқати битган ҳалиги киши аллақачон трубкани илиб қўйган эди. Понталимон Константинович аччиқ устида, ўзини бевақт безовта қилгани учун уборщицага шу жойнинг ўзида виговор э'лон қилди.

Мана шу «кичик» воқиани эслаб ўқувчининг вақтини олганимиз учун кечирим сўраймиз. Лекин, МТС директори ўртоқ Галицинскийнинг бу хилдаги ҳаракатини қандай баҳолаш мумкин?! Юзлаб механизаторлар иссиқни-иссиқ демай, совуқни-совуқ демай ишлаётган бир пайтда, директорнинг «роҳат қилиб» ётиши ўринлими? Йўқ, албатта. Ҳосил тўплаш ойлигининг шу қизғин кунларида механизаторларнинг ишига оператив раҳбарлик қилиш, тракторларнинг тўхтовсиз ва унумли ишлашига эришиш, механизаторларга етарли шароит яратиб берилишига эришиш тўғрисида ғамхўрлик қилиш МТС директорининг ҳозирги кундаги жонажон иши бўлмоғи керак эди.

Аммо МТСда аҳвол бундай эмас. Ўтган йилларда намунали ишлаган ана шу МТСда трактор ишлари плани бирор бешкунликда ҳам бажарилмаётир. МТС раҳбарлари культивациянинг сифатли бўлиши тўғрисида ўйлаб кўрмаётирлар. Шунинг учун зонадаги колхозларнинг ғўзаси ўтган йили шу вақтдагига нисбатан ўсишдан, ҳосил олишдан орқада қолмоқда. Масалан, бултур шу вақтда МТС хизмат қиладиган колхозларнинг ғўзаси юқори сифатли парвариш қилинганидан ўртача 3—4 тадан кўсак олган ва яхши ривожланган эди. Ҳозир бўлса культивациянинг сифатсиз ўтказилаётгани учун кўпгина майдондаги ғўза энди гулга кирган, 50 процентдан ортиқроқ ердаги ғўза 1—2 тадан кўсак олган, холос.

2-нчи МТС хизмат қилаётган Свердлов номли колхозни олиб кўрайлик. Колхоз раиси ўртоқ Абдумалик Шораҳмедов блан сўзлашиб қолгундай бўлсангиз, «ғўзамизни анча яхшилаб олдик, ҳосили чакки эмас», дейди. Агар 1000 гектар майдонни бирма-бир айланиб чиқсангиз, ҳали кўпгина пайкаллардаги ғўза сифатсиз парвариш қилинаётганлигини, суғориш қониқарсиз ўтказилаётганлигини кўрасиз.

Биз идорага эрталаб етиб келдик. Колхоз раиси ўртоқ Шораҳмедов идора ёнидаги гулзор бўйида туриб, атрофни тартибга келтиришга «раҳбарлик» қилмоқда эди. У, биз блан кабинетга кирди ва даставвал ҳашаротдан сўз бошлади.

— Ҳашарот жонга тегаяпти, ғўзани еб кетаётир, яхшиямки илгарироқ профилактика ўтказганмиз, бўлмаса...

— Қўшни колхозлардачи?

— Уларда биздагидек эмас, дуруст...

Колхозда бошқа топшириқлар ҳам қониқарсиз бажарилмоқда.

Суғоришни олиб кўрайлик. Район томонидан берилган беш кунлик суғориш графиги 56,1 процент бажарилган. Қўшни Сталин номли колхозда эса суғориш графиги 185 процент адо этилган. Ҳар иккала колхозда ҳам асосий майдондаги ғўза икки марта озиқлантирилган, демак ғўзалар ҳозир жуда сувталаб. Шундай экан, нима учун Свердлов номли колхозда суғориш қониқарсиз аҳволда. Яна ўртоқ Шораҳмедов блан бўлган суҳбатдан парча келтирамиз:

— Ҳозирги пайтда ҳаво ниҳоятда иссиқ, қанча сув қўйилса ҳам ер ютиб юбораяпти...

— Сув етишмаётган бўлса керак?

— Албатта-да, қани энди сув сероб бўлса...

Раис айтганидек сув етишмайдими? Янгийўл районининг юқори зонадаги колхозларида шундай дейилса бирмунча тўғри бўларди. Жўнариқ бўйига жойлашган, қулоқ бошида бўлган Свердлов номли колхозда сув етишмайди, дейилса янгийўлли етти яшар бола ҳам ишонмайди.

Ҳақиқий аҳвол блан танишмоқ учун далага чиқдик. Ери Сталин номли колхозга қўшни бўлган Ҳайитохун Ҳошимов бригадасига боргунча машина уч жойда лойга ботди. Чанқаб ғўзасининг япроқлари сўлинқираган дала бўйидаги ариқда лим-лим сув оқмоқда эди.

— Ғўзаларингиз роса сувталаб бўлибди-да, — бригадирга мурожаат қилдик.

— Ҳали бор, молининг фе'ли эгасига ма'лум, ҳозирча сув деяётгани йўқ... уч-тўрт кун ўтгач суғормоқчимиз.

Биз далани оралаб кўрдик. «Молининг фе'ли эгасига ма'лум» эмаслиги аниқ бўлиб қолди. Чунки, ҳар туп ғўза тагида 2—3 тадан шона, бир-иккитадан гул тўкилиб ётарди.

Колхознинг Носирхўжа Усмонов, Мақсуд Солиев ўртоқлар бошлиқ бригадаларида ҳам ғўзанинг ҳосил олиши ўтган йилдагидан бирмунча кечикаётир. Бригада бошлиғи Носирхўжа Усмонов блан суҳбатлашсангиз, «ҳозирча қолоқмиз, лекин теримда байроқ бизники бўлади», деб ўринсиз мағрурланади. Ўртоқ Усмонов шу сўзларни айтаётганда, темирйўл ёқасидаги беш гектарли пайкалнинг бир қарич бўлган, ҳали ҳосилга кириб-кирмаган ғўзаларни ҳисобга олмаса керак.

Июль ойи ичида тўла ҳосилга киритиб олинмаган ғўзанинг пахтаси қачон очилади?! Иш шундай суст олиб бориладерса кузда ўртоқ Шораҳмедов айбни МТС директори Галицинскийга, у эса ўртоқ Шораҳмедовга қўйиб, ўрта ерда кўнгилсиз ҳодиса юз бериши турган гап.

Янгийўл район раҳбарлари ҳозиргидек томошабин бўлиб тураберсалар, йиғим-терим даврида бош қашиб қоладилар.

С. МАҲКАМОВ,
Ш. КУЗАНБОЕВ,

Пахтачиликни янада ривожлантириш масалалари юзасидан бирлашган илмий сессия

Сентябрь ойининг бошларида Тошкентда Ўзбекистон ССР фанлар академияси ва СоюзНИХИ томонидан пахтачиликни янада ривожлантириш масалалари юзасидан илмий сессия чақирилади. Сессия КПСС МК сентябрь, февраль-март ва июнь Пленумларининг қарорлари муносабати блан пахта етиштиришни кўпайтириш блан боғлиқ бўлган бирқанча назарий ва амалий масалаларни муҳокама қилади, қишлоқ хўжалик ишлабчиқаришига олимларнинг ёрдамини кучайтириш тадбирларини белгилайди. Сессиянинг иши мамлакатнинг пахтакор районларидаги илмий муассасаларнинг фаолиятини мувофиқлаштириб олиб боришга ёрдам беради.

Сессия мажлисларининг кун тартибида СССР Министрлар Совети ва КПСС Марказий Комитетининг «Ўзбекистон ССРда 1954—1958 йилларда пахтачиликни янада ривожлантириш ҳақида»ги қарорини бажариш соҳасида Ўзбекистон олимларининг вазифаларига, пахтачиликни комплекс механизациялашни тугаллаш, янги ерларни ўзлаштириш ва ҳозирги вақтда экин экилиб келаётган ерларни яхшилаш вазифалари, Ўрта Осиёда суғориладиган ерларнинг унумдорлигини оширишнинг илмий асосларига, пахтачиликдаги селекция ва уруғчилик ишининг аҳволи ва вазифаларига, ғўзаларнинг озиқланиш, ўсиш ва ривожланиш физиологиясига бағишланган докладлар бор.

Илмий сессиянинг ишида СССР Фанлар академияси ва Ленин номидаги Бутуниттифоқ Қишлоқ хўжалик академиясининг вакиллари, мамлакатдаги ҳамма пахтакор республикаларнинг олимлари ва мутахассислари, илмий муассаса ва олий ўқув юртларининг вакиллари, шунингдек Ўзбекистон қишлоқ хўжалигининг илғорлари иштирок қиладилар.

Сессияни чақиришга тайёргарлик кўриш учун ташкилот комитети тузилди, ташкилот комитети ишга киришди. (ЎзТАГ).

Ташқи ишлар министрлари Жанва кенгашининг 1954 йил 21 июльдаги охирги мажлисида В. М. МОЛОТОВ баёноти

Раис жаноблари, жаноб министрлар!

Корея ва Ҳинди-Хитой масалаларини қараб чиқиш учун Берлин кенгашининг қарорига мувофиқ, ташқи ишлар министрларининг Жанва кенгаши чақирилган эди. Бу кенгаш қарийб уч ой давом этиб, ўз ишини тугаллади.

Кенгаш қатнашчиларининг қилган ҳаракатлари натижасида Жанва кенгашининг асосий мақсадига эришилди: Ҳинди-Хитойда тинчликни тиклаш вазифаси муваффақиятли суратда ҳал этилди. Кенгашда Ҳинди-Хитой халқларининг миллий ҳуқуқларини танишга асосланган ва Франциянинг манфаатларини ҳисобга оладиган битимлар қабул қилинди. Бу битимларни тинчлик кучларининг жиддий ғалабаси деб, халқаро муносабатлардаги кескинликни юмшатиш йўлидаги катта қадам, деб қарамаслик мумкин эмас.

Вьетнам, Лаос ва Камбоджада уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битимлар имзоланди. Бу битимлар саккиз йил давом этган қонли урушларга хотима беради. Бу битимлар Ҳинди-Хитой халқлари миллий-озодлик курашида катта муваффақиятга эришганликларини билдиради. Эндиликда улар тинч шароитда экономикани ва маданиятни юксалтириш учун янги имкониятларга эга бўладилар. Бу битимлар Франция республикаси блан Ҳинди-Хитой давлатлари ўртасида дўстона муносабатларни ривожлантириш учун асос вужудга келтиради. Бу кенгашнинг қатнашчилари тузилган битимлардан мамнун эканликларини изҳор этиш учун тўла асосга эгадирлар.

Вьетнамда тинчликни тиклаш тўғрисидаги битим алоҳида аҳамиятга эга эканлигини та'кидлаб ўтмай бўлмайди. Бу битим миллий-озодлик кураши, бу курашнинг катта қурбонлари ва қаҳрамонлиги бутун дун'ёда э'тироф этилганлигини кўрсатади. Шу блан бирга, Вьетнамнинг шимолий ва жанубий қисмлари ўртасида муваққат демаркация чизиғини белгилайдиган бу битим янги жуда муҳим вазифаларни ҳам қўяди. Бу вазифалар миллий бирликни тинчлик шароитида ва бутун Вьетнам халқининг миллий манфаатларига мувофиқ суратда тезликда амалга оширишдан иборат.

Бугун имзоланган битимлар Осиё халқлари учун муҳим аҳамиятга эгадир. Осиёда урушнинг яна бир ўчоғи тугатилди. Шу блан бирга, бу битимлар тинчликни мустаҳкамлаш ва халқаро ҳамкорликни ривожлантириш йўлида янги катта қадамдир.

Жанва кенгаши қарийб уч ой давом этди. Ҳозирги кунда биз бу кенгашнинг нималарга эришганлигини ва ҳали нималарга эришаолмаганлигини биламиз. Шу муносабат блан Корея масаласини Кореяни миллий жиҳатдан бирлаштириш манфаатларини кўзлаб, ҳал этиш кераклигини эслатиб ўтишга тўғри келади.

Бу кенгашда Ҳинди-Хитой масаласи икки даврга бўлиниб қараб чиқилди. Ишнинг биринчи даврида бу соҳада қандай қийинчиликлар юз берганлиги ҳамманинг эсидадир. Аммо, бу қийинчиликлар бартараф қилинди. Кенгаш давомида Вьетнам Демократик Республикаси делегацияси, шунингдек Франция делегациясининг ана шу қийинчиликларни бартараф қилишга қўшган ҳиссаларининг аҳамиятини камситиб бўлмайди. Музокаралар бир-бирларининг фикрини яхшироқ англаш имконини берганлиги ва буерда манфаатдор ҳар икки томон яхши ният блан ҳаракат қилганлиги факти жуда катта аҳамиятга эга бўлди.

Кенгаш қатнашчилари бу кенгашнинг иши давомида ўз позицияларини бир-бирларига яқинлаштириш, бир-бирларига ён бериш ва бу блан музокараларни самарали қилиш учун имконият топдилар. Қўшма Штатлар делегацияси ана шу мураккаб ишнинг ҳаммасида кенгашнинг бошқа қатнашчилари фикрига ҳали тўла қўшилмаганлиги ва алоҳида позиция тутганлиги ҳаммамизга ма'лум.

Иккинчи томондан, Жанва кенгаши шуни кўрсатдики, ҳал этиш пайти келиб қолган халқаро проблемаларни ҳал этишда Хитой Халқ Республикасининг қатнашганлиги катта ижобий аҳамиятга эгадир. Ба'зи давлатларнинг агрессив доиралари халқаро проблемаларни ҳал этишда Хитойнинг қатнашуви йўлида ҳали ҳам сун'ий ғовлар вужудга келтиришга уринмоқдалар. Бу кенгашнинг бориши ана шундай сун'ий ғовлар турмушнинг ўзи томонидан супурилиб ташланаётганлигини кўрсатди.

Жанва кенгаши шуни кўрсатдики, манфаатдор давлатлар ўртасида музокаралар олиб бориш йўли муайян шароитларда халқларнинг манфаатларига, умумий тинчликни мустаҳкамлаш манфаатларига муносиб бўлган натижаларни бераолади. Жанва кенгашининг натижалари Совет Иттифоқи ўзининг ташқи сиёсатида қаттиқ туриб ҳимоя қилаётган принципнинг тўғри эканлигини тасдиқлади. Бу принцип шундан иборатки, ҳозирги халқаро муносабатларда тинчликни мустаҳкамлашга қаратилган музокаралар олиб бориш ва битимлар тузиш йўли блан ҳал этилиши мумкин бўлмаган жанжалли масалалар йўқ. Бу нарса ҳаммаерда э'тироф қилинмоқда.

Жанва кенгашида тузилган битимлар ҳақидаги хабар ҳозирги кунда бутун дун'ёга ёйилади. Жанва кенгашида эришилган муваффақият барча тинчликсевар халқларнинг манфаатларига, тинчлик ва халқлар эркинлиги манфаатларига муносибдир.

Бу битимлар ва Жанва кенгаши ишларининг муҳим натижалари халқларнинг халқаро муносабатлардаги кескинликни янада камайтиришга, тинчликни янада мустаҳкамлашга қаратилган ҳохиш-иродаларини мустаҳкамлайди, деб ишонч билдиришга рухсат этгайсиз.

В. М. Молотов сўзининг охирида Жанва кенгаши қатнашчиларига самимий меҳмондўстлик қилганлиги учун Швейцария ҳукуматига, раҳбар кишиларга ва Жанва ма'мурларига ташаккур ва Швейцария халқига алоҳида миннатдорчилик изҳор қилди.

Бундан ташқари, В. М. Молотов раислик қилучи А. Иденга ташаккур изҳор қилди ва Жанва кенгашининг бутун давомида унинг катта роль ўйнаганлигини та'кидлади.

Хитой Халқ Республикаси Давлат ма'мурий кенгашининг бош министри ва ташқи ишлар министри Чжоу Энь-лайнинг Жанва кенгашида 1954 йил 21 июльда қилган баёноти

Раис жаноблари, жаноб делегатлар!

Тўққиз делегациянинг Жанва кенгаши 75 кун ишлангандан кейин, сўнгги тўсқинликларни енгиб, Ҳинди-Хитойда тинчликни тиклаш тўғрисидаги масала юзасидан битимлар тузишга эришди. Мен чуқур ишонаманки, бизнинг эришган битимларимиз Ҳинди-Хитойдаги саккиз йил давом этган урушга барҳам бериб, Ҳинди-Хитой ва Франция халқларига тинчлик келтирибгина қолмасдан, балки Осиёда ва бутун дун'ёда халқаро муносабатлардаги кескинликни янада юмшатишга ҳам ёрдам беради. Кенгашимизнинг муваффақиятлари, шубҳасиз, ғоят каттадир.

Ушбу кенгаш Ҳинди-Хитойда мустаҳкам тинчлик ўрнатиш мақсадида Ҳинди-Хитойдаги уруш ҳаракатларини тўхтатиш ва Ҳинди-Хитойга доир сиёсий проблемаларни ҳал қилиш масаласининг ҳал этилаолиши учун кўп куч-ғайрат сарфлади. Эндиликда биз эришган битимлар урушнинг тўхтатилиши учун конкрет тадбирларни белгилайди ва шу блан бирга ҲиндиХитойга доир сиёсий проблемаларни ҳал этиш принципларини белгилайди. Бу принципларга биноан Франция республикаси Ҳинди-Хитойдаги уч давлатнинг мустақиллигини, суверенитетини, бирлигини ва территориал бутунлигини ҳурмат қилади; Ҳинди-Хитойдаги уч давлат демократияни ва бу уч мамлакатнинг бирлигини амалга ошириш учун умумдавлат миқ'ёсида белгиланган муддатда эркин сайловлар ўтказадилар. Биз, Ҳинди-Хитойдаги уч давлат уруш ҳаракатлари тўхтатилгандан кейин қандай бўлса ҳам бирор ҳарбий иттифоқларда қатнашмайдилар ва уларнинг территориясида ҳечбир ажнабий давлатнинг ҳарбий базалари қурилишига йўл қўйилмайди деган баёнотни ма'лумотга оламиз. Бу битимлар Ҳинди-Хитойдаги уч давлатнинг халқларига тинч вазиятда давлат қурилиши блан шуғулланиш имкониятини беради. Мазкур уч давлат ўзаро, шунингдек ўзлари блан Франция ўртасида территориал бутунликни ва суверенитетни ўзаро ҳурмат қилиш асосида дўстона муносабатларни ривожлантиради. Эришилган битимлар бу давлатларнинг қўшни мамлакатлар блан дўстона муносабатлар ўрнатишларига олиб келади. Хитой Халқ Республикасининг делегацияси юқорида айтилган битимларни тамомила ма'қуллайди ва қўллаб-қувватлайди ҳамда барча манфаатдор мамлакатлар блан биргаликда шу битимларнинг амалга оширилишини та'минлашга тайёр эканлигини билдиради.

Ҳинди-Хитойдаги уч давлатда тинчликнинг тикланиши ва уларнинг мустақиллиги ҳамда бирлиги амалга оширилиши фақат Ҳинди-Хитой ва Франция халқларининг самимий орзуси бўлибгина қолмасдан, балки шу блан бирга Осиёдаги ва бутун дун'ёдаги тинчликсевар халқларнинг ҳам умумий орзусидир. Биз чуқур ишонамизки, Жанва кенгашида эришилган битимларни ер юзидаги барча мамлакатлар, жумладан, Коломбодаги кенгашда қатнашган, Ҳинди-Хитойда уруш ҳаракатларини тўхтатишдан чинакам манфаатдор бўлган мамлакатлар қўллаб-қувватлайди.

Ҳинди-Хитойда уруш ҳаракатларининг тўхтатилиши тинчлик кучларининг енгилмаслигини яна яққол кўрсатади. Тотув яшашни ёқлаб чиқаётган мамлакатларнинг сони борган сари кўпаймоқда. Зўравонлик позициясига асосланган, нифоқ уруғи сочишга қаратилган ва бирбирига қарама-қарши ҳарбий блоклар уюштиришга қаратилган сиёсатни халқлар асло қўллаб-қувватламайди. Осиё халқлари ажралишни эмас ва бир-бирларига қарама-қарши қилиб қўйилишларини эмас, балки тинчликни ва ҳамкорликни талаб қилмоқдалар.

Осиёда умумий тинчликни сақлаш мақсадида биз, Осиё мамлакатлари территориал бутунликни ва суверенитетни ўзаро ҳурмат қилиш, бир-бирларига ҳужум қилмаслик, бир-бирларининг ички ишларига аралашмаслик, тенглик ва ўзаро манфаатдорлик ҳамда тотув яшаш принципларига мувофиқ равишда ўзаро маслаҳатлашишлари ва ҳамкорлик қилишлари лозим, деб ҳисоблаймиз. Шу блан бирга биз Осиёда ва бутун дун'ёда тинчликни ҳамда хавфсизликни сақлаш учун Осиёдан ташқарида бўлган, лекин худди шундай мақсадларни кўзда тутган ҳамма мамлакатлар блан ҳам биргаликда шу йўлда куч-қувватимизни сарфлашни истаётганлигимизни билдирамиз. Хитой ва Ҳиндистон, Хитой ва Бирма бош министрларининг яқинда э'лон қилинган бирлашган баёнотлари, Вьетнам Демократик Республикаси президенти Хо Ши Миннинг бу баёнотларни қўллаб-қувватлаш ҳақида қилган суҳбати, шунингдек Осиё ва бутун дун'ё жамоатчилигининг бу баёнотларни қўллаб-қувватлаётганлиги Осиёда тинчликни мустаҳкамлаш порлоқ перспективига эга эканлигини кўрсатади.

Жанва кенгашида икки муҳим масала: Корея масаласини тинч йўл блан ҳал этиш ва Ҳинди-Хитойда тинчликни тиклаш масалалари муҳокама қилинди. Корея масаласини тинч йўл блан ҳал этиш ҳақида ҳечқандай келишувга эришилмаган бўлса ҳам, лекин бу масала асло кун тартибидан олиб қўйилгани йўқ. Эндиликда Ҳинди-Хитойда тинчликни тиклаш масаласида ҳозирги кенгашда фақат уруш ҳаракатларини тўхтатиш ҳақидагина эмас, балки сиёсий проблемаларни ҳал этиш принциплари ҳақида ҳам битимга келинди. Бу эса Корея масаласини тинч ҳал этишга янги умид бағишлайди.

Сўнгра мен шу нарсани қайд қилиб ўтишни истар эдимки, агар манфаатдор давлатлар тинчликка интилишдан иборат яхши ниятга амал қилиб иш кўрсалар, у вақтда жанжалли халқаро масалалар музокаралар йўли блан ҳал этилиши мумкин. Ушбу кенгашда Вьетнам Демократик Республикаси делегациясининг бошлиғи Фам Ван Донг, шунингдек Франция делегациясининг бошлиғи Мендес-Франс жаноблари масалаларни тинч йўл блан ҳал этишни истаганликларини кўрсатдилар. Жанва кенгашининг икки раиси СССР делегацияси бошлиғи В. М. Молотовнинг ва Англия делегацияси бошлиғи Иден жанобларининг кенгашда иккала томон ўртасида битимга келиш йўлида сарф қилган куч-ғайратлари бизнинг тақдиримизга сазовордир.

Раис жаноблари! Ҳинди-Хитойда уруш ҳаракатлари тезда тўхтатилади ва узоқ вақт кутилган тинчлик тикланади. Кореядагидек, тинчлик яна урушни енгди. Бутун дун'ёда тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш учун куч-ғайрат сарфлашни янада кўпроқ ишонч блан давом этдирайлик.

Ташқи ишлар министрларининг Жанва кенгаши ўз ишини тамомлади

ЖАНВА, 21 июль. (**ТАСС махсус мухбири**). Бугун маҳаллий вақт блан соат ўнбешда Миллатлар саройида ташқи ишлар министрлари Жанва кенгашининг охирги ялпи мажлиси очилди. Мажлисда кенгаш кун тартибидаги иккинчи модданн — Ҳинди-Хитойда тинчликни тиклаш тўғрисидаги масалани муҳокама қилишда қатнашган тўққиз делегациянинг бошлиқлари, шунингдек делегацияларнинг а'золари, маслаҳатчилари ва экспертлар ҳозир бўлдилар. Мажлисда А. Иден раислик қилди.

Биринчи бўлиб сўзга чиққан баодайчилар делегациясининг вакили Вьетнамда уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисида бугун Вьетнам Халқ армияси ва Ҳинди-Хитойдаги француз иттифоқи қуролли кучлари бош қўмондонликларининг вакиллари имзолаган битимга бирқанча писандалар қилганидан кейин раислик қилучи А. Иден сўз олди.

Иден, кенгаш қатнашчилари бирқанча ҳужжатлар юзасидан битимга келдилар, деб кўрсатиб ўтди. У мазкур ҳужжатларни бирма-бир санаб берди. Бу — Вьетнамда яраш тўғрисидаги битим; Лаосда яраш тўғрисидаги битим; Камбоджада яраш тўғрисидаги битим; Камбоджанинг умумий сайловлар ва барча гражданларни миллий бирликка қўшиш ҳақидаги баёноти; Камбоджанинг мамлакатнинг ҳарбий статути ҳақидаги баёноти; Лаоснинг умумий сайловлар, барча гражданларни миллий бирликка қўшиш ва Фонг Сали ҳамда Сам Неуа вилоятларидаги шахсий гарантиялар тўғрисидаги баёноти; Лаоснинг мамлакатнинг статути ҳақидаги баёноти; Франциянинг Ҳинди-Хитойдаги уч давлатнинг мустақиллигига риоя қилиш ҳақидаги баёноти; Франциянинг Ҳинди-Хитойдаги уч давлатдан ўз қўшинларини олиб чиқиб кетиш ҳақидаги баёнотидир.

Ниҳоят, деди Иден, Жанва кенгашининг Ҳинди-Хитойда тинчликни тиклаш ҳақидаги масала юзасидан 1954 йил 20 июльдаги якунловчи декларациясининг проекти борки, бу декларация мазкур ҳужжатларни кенгаш қатнашчилари номидан ма'лумот учун қабул қилади.

Иден раислик қилучи сифатида кенгашнинг ҳамма қатнашчиларига Жанва кенгашининг якунловчи декларацияси тўғрисида ўз фикрларини баён қилишни таклиф этди.

Сўнгра Франция, Вьетнам Демократик Республикаси, Хитой Халқ Республикаси, Қўшма Корольлик, Совет Иттифоқи делегацияларининг ва бошқа делегацияларнинг бошлиқлари Жанва кенгашининг якунловчи декларациясига қўшилганликлари ҳақида баёнот қилдилар. Шу блан бирга, Камбоджанинг ва баодайчилар ҳукуматининг вакиллари ба'зи писандаларни ва қўшимчаларни айтдилар.

Шу муносабат блан, раислик қилучи А. Иден Жанва кенгашининг якунловчи декларацияси тексти узил-кесил таҳрир қилиб бўлинганлигини айтди ва мажлисда қилинган писандаларни ма'лумотга олишни таклиф қилди. Раиснинг бу таклифига э'тироз билдирилмади.

АҚШ вакили У. Б. Смит АҚШ ҳукумати кенгашнинг якунловчи декларациясига кенгашга тақдим этилган шаклида қўшилишга рози эмаслигини айтди ва АҚШнинг бу масаладаги позицияси тўғрисида АҚШнинг биртомонлама декларациясини ўқиб эшитдирди. Бу декларацияда айтилишича, АҚШ ҳукумати Вьетнамда, Лаос ва Камбоджада уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битимни, шунингдек кенгашнинг якунловчи декларациясининг дастлабки ўникки моддасини ма'лумотга олади. АҚШ ҳукумати ўз декларациясида бундай дейди: АҚШ ҳукумати декларациянинг мазкур моддаларининг амалга оширилишига халақит бериш мақсадида куч блан таҳдид қилишдан ва куч ишлатишдан тийилади.

Раислик қилучи Иденнинг таклифига биноан кенгаш Қўшма Штатлар вакили томонидан қилинган баёнотни ма'лумот учун қабул қилди.

Сўнгра кенгаш, кенгашнинг ҳар иккала раиси В. М. Молотов ва А. Иден кенгаш тамом бўлганидан кейин Ҳиндистон, Польша ва Канада ҳукуматларига телеграф орқали мурожаат қилиб, уларнинг бетараф кузатучи комиссия а'золари сифатида Ҳинди-Хитойда уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битимларга риоя қилиниши устидан контроль-лик қилиб туриш вазифасини ўз зиммаларига олишга рози ёки рози эмасликларини сўрасинлар, деб қарор қилди. Сўнгра Иден раислик қилучи сифатида қисқача якунловчи нутқ сўзлади. У дедики, бирқанча сабабларга биноан кенгашнинг иши узоққа чўзилди ва мураккаб бўлди. Броқ, ҳамма делегацияларнинг ва кенгашнинг иккала раисининг ҳамкорлик қилиши процедура характеридаги кўпгина қийинчиликларни енгиш имкониятини берди. Бундай ҳамкорлик бўлмаса, деб қайд қилиб ўтди Иден, кенгаш ўз вазифаларини бажаришда муваффақиятга эришаолмаган бўлур эди.

(ДАВОМИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

Ташқи ишлар министрларининг Жанва кенгаши ўз ишини тамомлади

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

Сўнгра Иден айтдики, тузилган битимларнинг ҳамма учун ҳам мутлақо қаноатланарлик бўлиши мумкин эмас эди, лекин бу битимлар саккиз йил давом этган ва миллион-миллион кишилар бошига азоб-уқубат ва оғир машаққатлар келтирган урушга барҳам бериш имкониятини берди. Бу битимлар бутун дун'ёдаги тинчликка таҳдид қилиб турган халқаро кескинликни камайтирди. Иден илова қилиб айтдики, уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битимлар эришилиши мумкин бўлган энг яхши битимлардир. Эндиликда ҳамма нарса ана шу битимларга қандай риоя қилинишига ва улар қандай қўлланилишига боғлиқ бўлади. Иден, кўп ҳафталар мобайнида қилган меҳнатимиз эришилган ана шу натижаларга арзийди, деб кўрсатиб ўтди.

Сўнгра СССР делегациясининг бошлиғи В. М. Молотов баёнот берди. Унинг баёноти кенгаш қатнашчилари томонидан зўр э'тибор блан тингланди. У айтдики, кенгаш қатнашчиларининг куч-ғайрати натижасида Жанва кенгашининг асосий мақсадига эришилди: Ҳинди-Хитойда тинчликни тиклаш вазифаси муваффақиятли ҳал этилди. Кенгашда Ҳинди-Хитой халқларининг миллий ҳуқуқларини э'тироф қилишга асосланган ва Франциянинг манфаатларини назарга олган битимларнинг қабул қилинганлигига тинчлик кучларининг жиддий ғалабаси деб, халқаро муносабатлардаги кескинликни юмшатиш йўлидаги катта қадам деб қарамаслик мумкин эмас.

Совет делегациясининг бошлиғи, бу битимлар ва Жанва кенгаши ишининг муҳим натижалари халқларнинг тинчликни янада мустаҳкамлашга бўлган иродасини ва интилишини мустаҳкамлайди, деб ишонч билдирди.

Сўнгра ВДР делегациясининг бошлиғи Фам Ван Донг баёнот берди. У айтдики, кенгашда эришилган ва Ҳинди-Хитойдаги уруш ҳаракатларига барҳам берган битимлар Вьетнам Демократик Республикаси халқларининг, Ҳинди-Хитой халқларининг, Франция халқларининг, Осиё халқларининг катта ғалабасидир, тинчликка интилаётган халқлар ва кишиларнинг катта ғалабасидир. У — тинчликнинг буюк ғалабасидир.

Хитой Халқ Республикаси делегациясининг бошлиғи Чжоу Энь-лай ўз баёнотида Жанва кенгаши қатнашчиларининг Ҳинди-Хитой масаласи юзасидан эришилган битимларининг аҳамиятини тасвирлаб берди ва бу битимлар Ҳинди-Хитой ҳамда Франция халқларига тинчлик келтиради ва Осиёда ҳамда бутун дун'ёда халқаро кескинликни янада юмшатишга ёрдам беради, деб та'кидлаб ўтди. «Ҳинди-Хитойда уруш ҳаракатлари тезда тўхтатилади ва узоқ кутилган тинчлик тикланади, — деди Чжоу Энь-лай,— Кореядагидек, тинчлик яна урушни енгди. Бутун дун'ёда тинчликни сақлаш ва мустаҳкамлаш йўлидаги куч-ғайратимизни янада каттароқ ишонч блан давом этдирайлик».

Лаос вакили ўз нутқида ўз делегацияси кенгашнинг қилган ишидан мамнун эканлигини қайд қилиб ўтди. У, Жанва кенгашининг тажрибаси, агар келишиш руҳи кўрсатилса, халқаро конференцияларнинг ўзаро ҳамжиҳатликка олиб келиши мумкинлигини кўрсатди, деди.

Камбоджа вакилининг нутқида ҳам Жанва кенгашининг иши тинчлик манфаати учун муҳим аҳамиятга эга эканлиги уқтириб ўтилди.

Франция делегациясининг бошлиғи Мендес-Франс айтдики, Франция делегацияси кенгашнинг ишида ҳар иккала кенгаш раисининг нутқларида тасвирлаб берилган руҳда қатнашди.

Берлин кенгаши, — деди Мендес-Франс, — бизларга Ҳинди-Хитойда тинчликни тиклашдан иборат қийин вазифани топширган эди. Эндиликда биз бу вазифани бажардик. Бу шунинг учун мумкин бўлдики, бутун музокаралар давомида компромисс руҳи кўрсатилди, бундай руҳ бўлмаганида ҳечқандай битимга келиш мумкин бўлмас эди. У айтдики, эндиликда тикланган тинчлик ҳали мукаммал эмас ва бу тинчликни тинмай мустаҳкамлаб бориш керак. Агар кенгашда кўрсатилган ҳамжиҳатлик руҳи тўлатилса ва мустаҳкамланса, агар у амалда та'минланса, тинчлик кун сайин мустаҳкамланиб боради.

Мендес-Франс ўз сўзининг охирида, эришилган тинчликнинг натижалари Ҳинди-Хитой ташқарасида ҳам узоқ-узоқ жойларга ёйилади ва орзу этилган мақсадга, ер юзидаги ҳамма халқлар тилаган мақсадга олиб келади, деб ишонч билдирди.

Раислик қилувчи кенгашни ёпиқ деб э'лон қилди.

Ташқи ишлар министрларининг деярлик уч ой давом этган Жанва кенгаши ўз ишини тамомлади.

* * *

ЖАНВА, 21 июль. (**ТАСС махсус мухбири**). Бу ерда Камбоджадаги уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисида эндигина битим имзоланди.

Камбоджа, Вьетнам давлати, Америка Қўшма Штатлари, Франция, Лаос, Вьетнам Демократик Республикаси, Хитой Халқ Республикаси, Бирлашган Корольлик ва Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи вакиллари қатнашган Жанва кенгашининг Ҳинди-Хитойда тинчликни тиклаш масаласи юзасидан 1954 йил 21 июльда қабул қилган

ЯКУНЛОВЧИ ДЕКЛАРАЦИЯСИ

1. Кенгаш Камбоджа, Лаос ва Вьетнамда уруш ҳаракатларига хотима берадиган ҳамда ана шу битимлардаги қоидаларнинг бажарилишини халқаро миқ'ёсда контроль қилиш ва кузатиб туришни белгилайдиган битимларни ма'лумотга олади.

2. Кенгаш Камбоджа, Лаос ва Вьетнамда уруш ҳаракатларининг тўхтатилишини қониқиш блан та'кидлайди; кенгаш, ушбу баёнотда ва уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битимларда кўзда тутилган қарорларнинг амалга оширилиши Камбоджа, Лаос ва Вьетнамга миллатларнинг тинч бирлигида ўз ролини бундан буён тамомила мустақил ва суверен суратда амалга ошириш имконини беради, деб ишонч билдиради.

3. Кенгаш Камбоджа ва Лаос ҳукуматларининг барча гражданларига, жумладан уларнинг яқин вақтларда ўтказиладиган умумий сайловларда қатнашиш йўли блан миллий бирликда ўз ўринларини олишларига имкон берадиган тадбирларни кўриш ниятида эканликлари тўғрисидаги баёнотларини ма'лумотга олади. Бу сайловлар ана шу давлатлардан ҳарбирининг конституциясига мувофиқ, 1955 йил мобайнида асосий эркинликларга риоя қилган ҳолда яширин овоз бериш йўли блан ўтказилади.

4. Кенгаш Вьетнамда уруш ҳаракатларини тўхтатиш ҳақидаги битимнинг Вьетнамга четэл қўшинларини ва четэл ҳарбий хизматчиларини, шунингдек ҳарқандай яроғ-аслаҳа ва ўқ-дорилар келтиришни тақиқлайдиган қоидаларини ма'лумотга олади. Кенгаш Лаос ва Камбоджа ҳукуматларининг ўз территорияларини, Лаосга келганда эса, унинг Лаосда уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битимда кўрсатилган чегаралар ичидаги доирасини чинакам мудофаа қилиш манфаатлари юзасидангина материаллар, ходимлар ёки инструкторлар блан ёрдам беришни сўраб мурожаат қилиш ҳақидаги қарори тўғрисида қилган баёнотларини ҳам ма'лумотга олади.

5. Кенгаш Вьетнамда уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битимнинг шундай қоидаларини ҳам ма'лумотга оладики, бу қоидаларга мувофиқ, ҳар икки томоннинг қайтадан гуруҳлаш зоналарида ажнабий давлатларнинг ҳечқандай ҳарбий базалари ўрнатилиши мумкин эмас. Шу блан бирга, ҳар икки томон ўзларига ажратиб берилган зоналарнинг бирор ҳарбий иттифоқда қатнашмасликлари ва улардан уруш ҳаракатларини яна бошлаш учун ёки агрессив сиёсат мақсадларида фойдаланмасликни кузатиб туришлари лозим.

Кенгаш Камбоджа ва Лаос ҳукуматларининг шундай баёнотларини ҳам ма'лумотга оладики, бу баёнотларга мувофиқ, улар бошқа давлатлар блан тузиладиган битимда ҳарбий иттифоқда қатнашиш мажбурияти, я'ни Бирлашган Миллатлар Устави принципларига тўғри келмайдиган мажбурияти, ёки Лаосга келганда Лаосда уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битим принципларига тўғри келмайдиган мажбурият, ёхуд уларнинг хавфсизлиги таҳдид остида қолмагани ҳолда Камбоджа ёхуд Лаос территориясида чет давлатларнинг ҳарбий кучлари учун базалар вужудга келтириш мажбурияти кўрсатилган битимга қўшилмайдилар.

6. Кенгаш шуни қайд қиладики, Вьетнамга доир битимнинг асосий мақсади уруш ҳаракатларига хотима бериш учун ҳарбий масалаларни ҳал этишдан иборат ва ҳарбий демаркация линияси муваққат линиядир ва бирор даражада сиёсий чегара ёки территориал чегара деб қаралиши мумкин эмас. Кенгаш ишонч билдириб айтадики, ушбу баёнотда ва уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битимда кўзда тутилган низомларнинг қўлланилиши Вьетнамда сиёсий масалаларни яқин вақт ичида ҳал этиш учун зарур шарт-шароит вужудга келтиради.

7. Кенгаш шуни та'кидлайдики, Вьетнамда сиёсий проблемаларнинг мустақиллик, бирлик ва территориал бутунликни ҳурмат қилиш асосида ҳал этилиши Вьетнам халқига яширин овоз бериш йўли блан ўтказиладиган умумий сайловлар натижасида тузиладиган демократик муассасалар томонидан гарантияланадиган асосий эркинликлардан фойдаланиш имконини бериши лозим. Тинчликнинг ўрнатилиши етарли даражада яхши натижа бериши учун ва миллатнинг ўз хоҳишини эркин изҳор қилишига имконият бериш мақсадида зарур шартларнинг ҳаммасини вужудга келтириш учун умумий сайловлар 1956 йилнинг июль ойи мобайнида ўтказилади. Бу сайловлар уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битимда кўрсатилган кузатувчи ва контроль қилувчи давлат вакиллари халқаро комиссияда а'зо бўлган давлатларнинг вакилларидан иборат халқаро комиссиянинг контроли остида ўтказилади. Бу масала юзасидан ҳар икки зонанинг ваколатли компетент ма'мурлари ўртасида 1955 йилнинг 20 июлидан бошлаб консультация ўтказилади.

8. Уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битимнинг шахсларни ва мол-мулкларни ҳимоя қилишга қаратилган қоидалари ғоят қат'ият блан бажарилиши керак ва жумладан Вьетнамда яшовчи ҳарбир кишига унинг ўзи яшашни истаган зонани эркин суратда танлаш имконини бериши керак.

9. Вьетнамнинг шимолий ва жанубий зоналаридан ваколатли компетент ма'мурлар, шунингдек Лаос ва Камбоджа ма'мурлари уруш вақтида томонларнинг бири блан ҳарқандай шаклда ҳамкорлик қилган шахсларни ёки уларнинг оила а'золарини якка ёки коллектив суратда та'қиб этишга йўл қўймасликлари керак.

10. Кенгаш Франция республикаси ҳукуматининг баёнотини ма'лумотга олади. Бу баёнотга кўра, Франция ҳукумати манфаатдор ҳукуматларнинг илтимоси блан ва томонлар ўртасида тузиладиган битимда белгиланган муддатларда ўз қўшинларини Камбоджа, Лаос ва Вьетнам территорияларидан олиб чиқиб кетишга тайёрдир. Икки томоннинг келишувига мувофиқ, француз қўшинларининг бир қисми муайян пунктларда ва муайян муддатгача қолдирилиши мумкин бўлган ҳоллар бундан мустаснодир.

11. Кенгаш Франция ҳукуматининг баёнотини ма'лумотга олади. Бу баёнотга кўра, Франция ҳукумати Камбоджа, Лаос ва Вьетнамда тинчликни тиклаш ҳамда мустаҳкамлаш блан боғлиқ бўлган барча проблемаларни ҳал этиш вақтида Камбоджа, Лаос ва Вьетнамнинг мустақиллиги ва суверенитетига, бирлиги ва территориал бутунлигига риоя қилишга асосланади.

12. Жанва кенгаши қатнашчиларининг ҳарбири Камбоджа, Лаос ва Вьетнам блан бўладиган муносабатларида мазкур давлатларнинг суверенитети, мустақиллиги, бирлиги ва территориал бутунлигини ҳурмат қилиш ҳамда уларнинг ички ишларига ҳечқандай йўл блан аралашмаслик мажбуриятини олади.

13. Кенгаш қатнашчилари Камбоджа, Лаос ва Вьетнамда уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битимларга риоя қилинишини та'минлаш учун зарур бўлаоладиган тадбирларни қараб чиқиш мақсадида кузатувчи ва контроль қилувчи халқаро комиссиялар томонидан ўзларига ҳавола қилинадиган ҳарқандай масала юзасидан ўзаро консультация ўтказишга розидирлар.

Ҳинди-Хитойда уруш ҳаракатларини тўхтатиш ҳақида битимлар имзоланганига доир

Четэл матбуотида баён қилинган фикрлар

ЛОНДОН, 21 июль. (ТАСС). Англия газеталари Ҳинди-Хитойда уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисида Жанва кенгашида битимга эришилганлиги ҳақидаги хабарни табрикламоқдалар. Ба'зи газеталар, Ҳинди-Хитой масаласининг ҳал этилганлиги жаҳондаги бошқа проблемаларни ҳал этиш йўлини очиб бермоқда, деб ёзадилар.

«Бирмингам пост» газетаси редакцион мақоласида ҳарқандай вазиятда ҳам битим шартлари «қийин проблемани адолатли равишда ҳал этишдан иборат» деб ёзади.

«Манчестер гардиан» газетаси редакцион мақоласида бундай деб ёзади: «Ҳозирги вақтда битимларнинг тафсилотлар эмас, балки умумий мазмунларигина ма'лум. Лекин бу умумий мазмунлар ҳам қувончли таассурот туғдиради».

НЬЮ-ЙОРК, 21 июль. (ТАСС). «Нью-Йорк геральд трибюн» газетасининг Вашингтондаги мухбири Рассел бундай деб ёзади: «Америка ҳукумати Ҳинди-Хитойда ярашбитими тузилганлиги ҳақидаги хабарни совуқ қарши олди. Юқори мансабдаги вакиллар яраш битими имзоланиши Американинг Шарқи-Жанубий Осиёда иттифоқ тузиш планини амалга оширишни жиддий кечиктиражагини олдиндан афсусланиб айтган эдилар...».

«Нью-Йорк геральд трибюн» газетасининг Жанвадаги мухбири Кук яраш битими имзоланганлиги ҳақида бундай деб ёзади: «Жанвада айтишларича, яраш битими тузилганлиги АҚШ учун Америка ҳукуматининг сиёсати мағлубиятга учраганлигини билдиради».

Ассошиэйтед Пресс агентлигининг Вашингтондаги мухбири ҳам «Ҳинди-Хитойда уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисида битимлар имзоланганлиги ҳақида четэлдан 20 июльда олинган хабарлар юқори мансабдаги расмий доираларни асло руҳлантирмади» деб хабар қилади.

ВАШИНГТОН, 21 июль. (ТАСС). Юнайтед Пресс агентлигининг Вашингтондаги мухбири берган хабарга қараганда, АҚШ мудофаа министри Вильсон матбуот конференциясида гапириб бундай деган: «Ҳинди-Хитойдаги яраш, эҳтимол, «ҳозирги вақтда энг яхши қарор бўлса керак» ва, унинг фикрича, бамаслаҳат қабул қилинган ҳарбир яраш линияси шундай линия бўлмоғи керакки, уни ҳарбий воситалар блан мудофаа қилиш мумкин бўлсин. Вильсон бундай деб илова қилган: «Мен яраш битими имзоланганлиги муносабати блан унчалик хурсанд бўлганлигимни сезмайман».

ДЕҲЛИ, 21 июль. (ТАСС). Деҳлида эрталаб чиққан газеталар Вьетнам ва Лаосда яраш битимлари имзоланганлиги ҳақида Жанвадан берилган хабарни катта ҳарфлар блан биринчи саҳифаларида э'лон қилдилар. Газеталар В. М. Молотов Иден, Чжоу Энь-лай, Мендес-Франс, Кришна Менондинг катта портретларини босиб чиқардилар.

ЖАКАРТА, 21 июль. (ТАСС). Индонезиядаги «Хариан ракьят», «Берита Индонезия», «Абади» газеталари ва бошқа газеталар Вьетнам ва Лаосда яраш тўғрисида битимга келинганлигини қизғин табриклаб, Совет Иттифоқи ва Хитой Халқ Республикаси делегацияларининг Жанва кенгашида катта куч-ғайрат сарфлаганликларини та'кидлаб ўтмоқдалар. «Хариан ракьят» газетаси «Ҳинди-Хитойда тинчлик йўли очилди» деб уқтириб ўтади. «Берита Индонезия» газетаси бош мақоласида бундай деб ёзади: ҳамма софдил кишилар «Вьетнамда яраш битими тузилганлиги муносабати блан хурсанд бўлишлари лозим. Бу, даставвал Вьетнам халқининг ғалабасидир. Вьетнам халқи мустамлакачи реакция устидан ғалаба қозонди. Лекин бу, шу блан бирга, Осиё халқларининг ва барча тинчликсевар халқларнинг ҳам ғалабасидир. Жанвада тинчлик йўли очилди».

Сўнгра «Берита Индонезия» газетаси АҚШнинг яраш битими тузилишига халақит бериш учун кўп зўр берганлигини, та'кидлаб «аммо Даллес мағлубиятга учради, унинг ҳарбий планларини кўпчилик рад этди» деб ёзади.

ПБИП Марказий комитети ва Польша Халқ Республикаси министрлар Советининг КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советига табрик телеграммаси

ВАРШАВА, 22 июль. (ТАСС). Бундан илгари хабар қилинганича кеча Варшавада халқ Польшасининг ўн йиллигига бағишланган тантанали мажлисда Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитети ва Польша Халқ Республикаси Министрлар советининг Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетига ва Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Министрлар Советига табрик телеграммаси қабул қилинган эди.

Телеграммада бундай дейилади:

«Польша Бирлашган ишчи партиясининг Марказий Комитети ва Польша Халқ Республикаси Министрлар совети халқ Польшасининг ўн йиллиги кунида, сизга, қадрли ўртоқларга энг самимий саломларини йўллайдилар ҳамда ишончли иттифоқчимиз ва дўстимиз бўлган улуғ совет халқига, шуҳратлар блан қопланган Совет Иттифоқи Коммунистик партиясига ва СССР ҳукуматига қардошлик ҳисларини изҳор қиладилар.

Тарихимиздаги улуғ ўзгаришларнинг ўн йиллиги совет халқларининг гитлеризм устидан қозонган тарихий ғалабасидан, Польшага озодлик ва мустақиллик келтирган ғалабадан бошланганлигини поляк халқи ҳечқачон эсидан чиқармайди.

Шу ўн йиллик даврда биз давлат, иқтисодий ва маданий қурилишимизнинг ҳамма участкаларида сизнинг қардошларча ёрдамингиздан фойдаланиб келдик. Биз яхши биламизки, Совет Иттифоқи томонидан бизга чинакам самимият блан доимий равишда кўрсатилаётган ҳартомонлама моддий, техника ва илмий ёрдам бўлмаганда халқимизнинг Польшанинг асрлар бўйи давом этиб келган қолоқлигини тугатиш ва давлатли социалистик ватан қуриш йўлидаги ғоят катта фидокорона ғайрати ҳозирги вақтда бизни қувонтираётганидек натижаларни бераолмаган бўлур эди.

Қадрли ўртоқлар, ана шу ёрдамингиз учун, биз блан қардошларча ўртоқлашиб келган ва бизнинг кундалик меҳнатимизда ажралмас элемент бўлиб қолган ажойиб тажрибангиз учун самимий ташаккур сўзларимизни қабул қилгайсиз.

Польша Бирлашган ишчи партиясининг раҳбарлиги остида поляк халқи ўтган ўн йил ичида мамлакатимизни тинчлик ва тараққиёт улуғ лагерининг ишончли бўғуни қилиш йўлида ўз кучларини аямади. Биз ўз ютуқларимизни келгуси меҳнатимизга ва келгуси ғайратимизга, халқларнинг тинчлик учун ва меҳнаткашлар бахт-саодати учун олиб бораётган курашида Польшанинг иштироки янада кўпроқ бўлишига асос деб ҳисоблаймиз.

Бизнинг миллий ва ижтимоий озодлигимиз, бизнинг сиёсий, хўжалик ва маданий соҳалардаги барча муваффақиятларимиз — ҳаётимизда маркса-ленинча идеологиянинг тантанаси натижасидир. Биз бу идеологияга содиқ бўлиб қоламиз. Биз келгусида ҳам турмушимизнинг ҳамма соҳаларида социализм ва тинчлик идеясига амал қиламиз, чунки бизни совет халқи блан чамбарчас қилиб боғловчи бу идея бизнинг миллий манфаатларимизни ва янги тузум учун курашувчиларнинг манфаатларини энг яхши ва энг тўла равишда ифодалайди.

Яшасин тинчлик ва халқлар озодлигининг таянчи бўлган улуғ Совет Иттифоқи!

Яшасин прогрессив инсониятнинг авангарди — Совет Иттифоқи Коммунистик партияси!

Яшасин ва мустаҳкамлансин совет ва поляк халқларининг абадий дўстлиги!».

Варшавада халқ Польшасининг ўн йиллигига бағишланган тантанали мажлис

ВАРШАВА, 21 июль. (ТАСС). Халқ Польшаси ўзининг 10 йиллигини тантанали суратда ва хурсандчилик блан байрам қилмоқда. Шаҳар ва қишлоқлар байрам тусида безатилган. Республика пойтахти—тикланган Варшава айниқса чиройлик қилиб ясатилган. Эсиб турган майин шабада давлат байроқларини ҳилпиллатади. Минглярча транспарантлар озод поляк халқининг мамлакатни ўзгартириш учун, социализм қуриш учун курашда эришган тарихий ютуқларини кўрсатиб турибди.

Бугун Варшавада Давлат поляк театрида халқ Польшасининг 10 йиллигига бағишланган тантанали мажлис бўлди. Мажлисни Польша Бирлашган ишчи партиясининг Марказий Комитети ва Польша Халқ Республикасининг Министрлар Совети чақирди.

Театр залида — партия ва жамоат ташкилотларининг вакиллари, фан, адабиёт ва сан'ат арбоблари, Польша пойтахтининг меҳнат илғорлари бор.

Тўпланганлар президиум столи ёнида Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети Президиумининг а'зоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, Совет Иттифоқи маршали Н. А. Булганин, Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Болеслав Берут, Польша Халқ Республикаси Давлат кенгашининг раиси Александр Завадский, Министрлар советининг раиси Юзеф Циранкевич, Польша маршали К. Рокоссовский, Польша Бирлашган ишчи партияси МК Сиёсий бюроси а'золари, Давлат кенгаши ва ҳукумат а'золарининг пайдо бўлишларини гулдурос овация блан кутиб олдилар.

Мажлисда СССРнинг Польшадаги фавқулодда ва мухтор элчиси Н. А. Михайлов, бирқанча мамлакатларнинг Варшавадаги элчихоналари ва миссияларининг бошлиқлари ҳам ҳозир бўлдилар.

Мажлисни Давлат кенгашининг раиси Александр Завадский очди. У байрам тантаналарида қатнашиш учун Польшага келган КПСС МК Президиумининг а'зоси, ССР Иттифоқи Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари Совет Иттифоқи маршали Н. А. Булганинни қизғин табриклади. Халқимиз, партиямиз, ҳукуматимиз, деди у, ўртоқ Булганинни ўзининг қадрдон синалган ва самимий дўсти деб билади. А. Завадский поляк халқи халқ-демократик ҳокимиятининг 10 йиллигини поляк-совет улуғ дўстлиги янада ривожланган ва мустаҳкамланган бир шароитда, шунингдек тинчлик ва халқлар хавфсизлиги улуғ идеяси йўлида, халқаро ҳамкорликни ривожлантириш йўлида қардош халқ демократияси мамлакатлари блан самимий дўстлик ва ҳамкорлик вазиятида байрам қилаётганлигини та'кидлади.

Польша Халқ Республикасининг барпо этилганига 10 йил тўлиши тўғрисида Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Болеслав Берут доклад қилди. Мажлис қатнашчилари уни самимий кутиб олдилар. Болеслав Берутнинг доклади гулдурос қарсаклар блан бирнеча марта бўлиниб турди.

Сўнгра КПСС Марказий Комитети Президиумининг а'зоси, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари, Совет Иттифоқи маршали Н. А. Булганинга сўз берилди.

Йиғилганлар Н. А. Булганиннинг минбарга чиқишини ўринларидан туриб, гулдурос қарсаклар блан кутиб олдилар. Н. А. Булганиннинг табрик нутқи Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва Совет ҳукумати шарафига, совет халқи шарафига ҳамда совет ва поляк халқларининг кундан-кунга мустаҳкамланиб бораётган дўстлиги шарафига овациялар блан кўп марта бўлиниб турди.

Шундан кейин раислик қилувчи А. Завадский Польша Бирлашган ишчи партияси Марказий Комитети ва Польша Халқ Республикаси Министрлар Советининг Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитети ва ССР Иттифоқи Министрлар Советига ёзган табрик телеграммасини ўқиб эшитдиради. Мажлисдагилар табрик телеграммаси текстини гулдурос давомли қарсаклар блан кутиб олдилар.

А. Завадский тантанали мажлисни ёпиқ деб э'лон қилади. Ҳамма ўрнидан туради ва партия гимни «Интернационал»ни ижро этади.

Тантанали қисмдан кейин катта концерт берилди. Концертда Варшава театрларининг артистлари, шунингдек Польшага гастрольга келган Ленин орденли Давлат Академик Малий театр артистлари қатнашдилар.

ПОЛЬША ОТОҚЛИ ДАВЛАТ ВА ЖАМОАТ АРБОБЛАРИНИНГ МУКОФОТЛАНИШИ

ВАРШАВА, 21 июль. (ТАСС). Польша Халқ Республикасининг 10 йиллиги муносабати блан Давлат кенгаши мамлакатнинг илғор кишиларидан катта группасини ҳукуматнинг юксак мукофотлари блан мукофотлади. Польша Бирлашган ишчи партияси МК Сиёсий бюросининг а'зоси, Давлат кенгашининг раиси А. Завадский, Польша Бирлашган ишчи партияси МК Сиёсий бюросининг а'зоси, Министрлар советининг раиси Ю. Циранкевич, Польша Бирлашган ишчи партияси МК Сиёсий бюросининг а'зоси, Министрлар советининг раисининг биринчи ўринбосари Х. Минц, Польша Бирлашган ишчи партияси МК Сиёсий бюросининг а'зоси Давлат контроли министри Ф. Южвяк-Витольд, Польша сеймининг маршали, Польша Фанлар академиясининг президенти Я. Дембовский, Польшанинг машҳур ёзувчиси, «Халқлар ўртасида тинчликни мустаҳкамлаш учун» халқаро Сталин мукофоти лауреати, Польша ёзувчилари союзининг раиси Л. Кручковский, Польшанинг отоқли ёзувчиси Л. Рудницкий, мамлакатнинг илғор кончиси Шч. Блаут ва бошқалар республиканинг олий мукофоти — «Халқ Польшасининг қурувчиси» ордени блан мукофотландилар.

Ҳинди-Хитойда уруш ҳаракатларини тўхтатиш тўғрисидаги битимларнинг имзоланганлиги муносабати блан Нерунинг баёноти

ДЕҲЛИ, 21 июль. (ТАСС). Ҳиндистон информация бюроси Ҳиндистон бош министри Нерунинг Ҳинди-Хитойдаги яраш тўғрисида Жанвада тузилган битимлар ҳақида қилган баёнотини билдирди.

«Мен, — дейилади баёнотда, — отоқли давлат арбобларининг Жанвада қилган ишлари муваффақиятли тамом бўлганлиги ва Ҳинди-Хитой масаласи юзасидан битим имзоланганлиги учун жуда хурсандман. Бу урушдан кейинги даврдаги энг катта муваффақиятлардан биридир ва эндиликда биринчи марта дун'ёнинг ҳечбир жойида уруш қолмади. Бу олдинга қараб қилинган буюк қадамдир, лекин бу фақат биринчи қадам за бу қадамдан кейин келгусида тинчликни та'минлаш мақсадида масалани ҳал қилишни давом этдириш учун зўр ғайрат блан ишлаш керак.

Жанва кенгаши олдида катта қийинчиликлар турар эди ва ана шу қийинчиликларнинг бартараф қилинганлиги Жанвада тўпланган ва бу қийинчиликларга ҳамда ноқулай вазиятларга қарамай, тинчлик йўлида меҳнат қилган ва муваффақиятга эришган отоқли давлат арбобларининг юксак сан'атига мақтов бўлади. Бу, шу блан бирга, бутун дун'ёда тинчликка интилиш кенг тарқалганлигини ҳам яққол кўрсатади».

ИДЕН ЧЖОУ ЭНЬ-ЛАЙ БЛАН ХАЙРЛАШДИ

ПЕКИН, 21 июль. (ТАСС). Синьхуа агентлигининг мухбири Жанвадан хабар беради:

Бугун Англия ташқи ишлар министри Антони Иден Хитой Халқ Республикаси ташқи ишлар министри Чжоу Энь-лай ҳузурида бўлди ва унинг блан хайрлашди.

СОВЕТ ҲАРБИЙ КЕМАЛАРИ СТОКГОЛЬМДАН ЖЎНАБ КЕТДИЛАР

СТОКГОЛЬМ, 21 июль. (ТАСС). Совет денгизчилари кеча, Стокгольмда бўлган охирги кунларида шаҳар блан танишишни давом этдирдилар. Бир группа старшина ва офицерлар Де-Лаваль акционер жамиятининг пар турбиналари заводида бўлдилар.

Кечаги кун давомида кемаларга 2,5 мингдан кўпроқ киши келиб кетди. Уч кун давомида кемаларни ҳаммаси бўлиб 6 мингга яқин киши келиб кўрди.

Совет кемаларини келиб кўрган кишилар таассуротлар дафтарларини завқли ёзувлар блан тўлдирдилар.

20 июль кечқурун совет кемалари отрядининг командири контр-адмирал В. Ф. Котов Швециянинг ҳарбий-денгиз олий қўмондонлиги учун хайрлашув зиёфати берди.

Айни шу вақтда эскадра миноносларида совет кемаларининг командирлари Швеция ҳарбий-денгиз флоти офицерларини қабул қилдилар. Совет отрядининг флагман кемасида берилган зиёфат вақтида Швеция ҳарбий-денгиз кучлари қўмондони вице-адмирал Эрикссон совет денгизчиларига совға қилиб швед усталари томонидан ўйиб ёзилган катта бокал тақдим этди. Совет денгизчилари номидан контр-адмирал В. Ф. Котов швед адмиралига отряд кемаларидаги совет денгизчилари қўли блан ишланган ажойиб сиёҳдонни тақдим этди.

Кеча кечқурун совет кемалари отрядининг бадиий ҳаваскорлар коллективи «Окансен» паркида 50 минг тамошабин олдида сўнгги концерт бердилар.

Бугун эрталаб совет кемалари Ватанга жўнаб кетдилар. Маҳаллий вақт блан соат 9 ларда эскадра миноносларн тор рейдда аста-секин бурилиб, бирин-кетин шхерларга чиқдилар. Маҳаллий вақт блан соат 9.00 да совет флагман кемаси «Адмирал Ушаков» крейсери грот-мачтасининг стеньгасида юриш байроқлари кўтарилди, ва кема эсминецлар кетидан оҳисталик блан юриб кетди. Совет кемаларини кутиб олиш кунидагидек бугун ҳам Стокгольм аҳолисидан кўп киши совет денгизчиларини кузатиб қолиш учун шаҳарнинг денгиз қирғоғига тўпландилар.

Швеция ҳарбий кемалари Ленинграддан жўнаб кетдилар

ЛЕНИНГРАД, 21 июль. (ТАСС). Бугун кечаси, Нева устидаги кўприклар очилганда, Швеция ҳарбий-денгиз флоти отрядининг корабльлари тўхтаган жойларидан силжийбошлади. Вақтнинг кеч бўлишига қарамай, кўп ленинградлилар, совет ҳарбий денгизчилари швед денгизчиларига оқ йўл тилаб қолиш учун қирғоққа тўпландилар.

Тонг отган пайтда «Тре крунур» флагман крейсери бошчилигида швед ҳарбий кемалари Невадан чиқиб кетдилар ва Кронштадтга томон йўл олдилар. Эрталаб соат тўққизга яқин отряд Кронштадт рейдидан ўтиб кетди. Кронштадт рейди постидаги совет денгизчилари: «Сафарингиз бахтли бўлсин» деган сигнал кўтардилар. Алоқа офицери тушган совет эскадра миноноси швед ҳарбий денгизчиларини «Ленинград» сузувчи маягигача узатиб борди.

Тошкент шаҳар VII спартакиадаси тамом бўлди

Тошкент шаҳар VII спартакиадасининг охирги кунларида шаҳар районлари терма командаларининг велосипед пойгаси ва футбол бўйича якунловчи мусобақалари бўлди.

Мусобақаларда Бутуниттифоқ спорт классификацияси I разряд нормасини 4, II разряд нормаси — 6, III разряд нормасини 20 киши бажарди.

Велосипед пойгасида биринчи ўринни Тўйчиев (Москва району) олди. У, 100 километр масофани 2 соат, 47 минут, 0,6 секундда босиб ўтди. 25 километрга бўлган пойгада биринчи ўринни Клеценко (Куйбишев району) эгаллади. 30 километрга бўлган велосипед кроссн мусобақасида эркаклар орасида Лазаренко (Ленин району) ғалаба қозонди. Унинг натижаси 1 соат 12 минут, 45 секунд. Хотин-қизлар орасида 15 километрлик масофани Марказий районнинг спортчиси Петрова 52 минут, 45 секундда босиб ўтиб, биринчи ўринни эгаллади.

Футбол бўйича финал мусобақасида Москва район футболчилари Ленин район футболчилари устидан ғалаба қозондилар.

Спартакиадада 8 райондан ҳаммаси бўлиб 650 спортчи қатнашди. Шундан 91 киши разряд нормаларини бажардилар.

Спартакиада мусобақаларида Ленин району 42,5 очко блан биринчи ўринни олди. Иккинчи ўринни Куйбишев, учунчи ўринни Марказий районнинг спортчилари эгалладилар.

Редактор З. ЕСЕНБОЕВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино) — 23/VII да **Юрак сирлари**, 24/VII да **Қутлуғ қон**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 24/VII да **Офтобхон**.

ҚИШКИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

НАВОИЙ номли, «ИСКРА» (эрталаб соат 11-40 минутдан кеч соат 5-40 минутгача ва кеч соат 7 дан 9 гача), «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз) — **Бахт шундай келади**.

«ИСКРА» — эрталаб соат 9-40 минутдан соат 11 гача **Максимка**, 3-нчи залда кундуз соат 4-20 минутда хроникал фильмлар: **1) Африка** (1-нчи серия), **2) Саян тоғлари ортида**, кеч соат 6-20 минутда **Менинг хазинам**.

РОДИНА (кундуз соат 10 дан 6 гача) **Чегарада**, кундуз соат 6 дан **Тош гул**.

«ЎЗБЕКИСТОН» — кечқурун **Полк қизи**.

КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» — кундуз **Александр Невский**, кеч соат 10 да **Рус балет усталари**.

ЁЗГИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

НАВОИЙ номли, «ИСКРА» — **Бахт шундай келади**.

СОБИР РАҲИМОВ номли — **Волочаевка кунлари**.

«ОКТЯБРЬ» — **Узоқдаги ёр**.

«9-НЧИ МАЙ» — **Бой ила хизматчи**.

ПУШКИН номли — **Етуклик аттестати**.

ТЕЛЬМАН номли — **Александр Невский**.

«ВАТАН» — **Чегарада**.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЕТ АДРЕСИ: Тошкент. «Правда Востока» кўчаси, № 34. **РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ:** коммутатор — 36334 ва 33262 орқали Партия турмуши бўлими — 136, Пропаганда бўлими — 157. Совет қурилиши бўлими — 132. Маданият бўлими — 132, Адабиёт ва сан'ат бўлими — 39040, Қишлоқ хўжалик бўлими — 135, Саноат ва транспорт бўлими — 136, Хатлар бўлими — 132 Секретариат — 34048, Э'лонлар бўлими — 38142

Р 01799. «Қизил Ўзбекистон», «Правда Востока» ва «Ўзбекистони сурх» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № 1398.